

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Maja Ilc

Kennedyjev duh v ameriških političnih govorih od atentata do danes

Diplomsko delo

Ljubljana, 2010

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Maja Ilc

Mentor: izr. prof. dr. Jernej Pikalo

Kennedyjev duh v ameriških političnih govorih od atentata do danes

Diplomsko delo

Ljubljana, 2010

Zahvala

Zahvaljujem se mentorju izr. prof. dr. Jerneju Pikalu ter bratu Blažu za vso strokovno pomoč, potrpežljivost in razumevanje.

Zahvaljujem se tudi staršema, ki sta mi v vseh letih študija stala ob strani ter me podpirala.

In Samotu, ki me razume, bodri in verjame vame.

Kennedyjev duh v ameriških političnih govorih od atentata do danes

Predsednik John F. Kennedy je bil in še vedno je fascinantna politična osebnost. Njegov mandat so zaznamovali tako neuspehi (Prašičji zaliv) kot zmagoviti dosežki (kubanska raketna kriza). Bil je glasnik nove, povojne generacije, željne sprememb, znal se je rokovati z novinarji, v politične namene pa je prvi znal izkoristiti tudi prednosti televizije. Njegova administracija je bila kmalu označena za dobo Camelota, z ženo Jackie pa sta Američanom predstavljala pravi kraljevi par. Prezgodnja smrt je še povečala mitiziranje njegove osebnosti. K temu pa so prispevali tudi predsedniki, ki so ga nasledili na položaju. Primerjava med republikanskimi in demokratskimi predsedniki je pokazala, da so slednji bolj prispevali k oživljanju in ohranjanju Kennedyjevega duha, vendar pa je v manjši meri in na drugačen način k ohranjanju prispeval tudi nasprotni politični tabor. Medtem ko so demokratski predsedniki Kennedyjev duh ohranjali v govorih in dejanjih, pa so republikanski predsedniki s svojimi negativnimi političnimi dejanji nehote utrjevali pozitivnost Kennedyjevega mita.

Politične situacije doma in v svetu so se spreminjale, politične stranke na položaju so se menjavale, zanimanje za Kennedyja pa nikoli ni ugasnilo.

Ključne besede: John F. Kennedy, sodobni politični mit, Camelot.

Kennedy's spirit in American political speeches from the assassination to date

President John F. Kennedy was and still is a fascinating political figure. His term was marked by failures (Pig Bay) as well as winning performances (the Cuban missile crisis). He was the voice of a new, postwar generation, longing for change. The press was fond of him and his family, giving his administration the nickname "the era of Camelot" and regarding his family as a real royalty. Kennedy's premature death increased the mythization of his personality, myths of a leader flooded the realm of modern political mythology. The presidents who succeeded him in office, also contributed to the making of his myth. Comparison between the Republican and Democratic presidents has shown that the latter contributed more to revive and maintain the spirit of Kennedy. However the opposite political party also contributed in a different way and to a lesser extent. Democratic presidents maintained the spirit of Kennedy in their speeches and actions, while Republican presidents unintentionally strengthened the positivity of Kennedy's myth with their negative political acts.

Through years political situations abroad and at home have changed, but the interest in Kennedy never died.

Keywords: John F. Kennedy, modern political myth, the Camelot myth.

Kazalo

1	Uvod.....	6
1.1	Cilji in domneve.....	6
1.2	Metodologija in struktura naloge.....	7
2	JFK in čas njegovega predsednikovanja.....	7
2.1	Življenje.....	7
2.2	Politična kariera pred predsednikovanjem.....	11
2.3	Obdobje predsednikovanja.....	12
2.4	Rojstvo mita po smrti.....	15
3	Mit in sodobni politični mit.....	16
3.1	Sodobni politični mit.....	18
4	Formiranje mita voditelja po atentatu.....	20
5	Ohranjanje in spreminjanje Kennedyjevega mita med republikanskimi in demokraskimi predsedniki.....	23
5.1	Demokraski predsedniki:.....	24
5.2	Republikanski predsedniki:.....	30
6	Ali danes, v politični sferi, govorimo o Kennedyjevem duhu ali duhu cele dinastije Kennedyjev?.....	36
7	Sklep.....	38
8	Literatura.....	41

1 Uvod

1.1 Cilji in domneve

Preteklo stoletje je bilo zaznamovano z velikimi družbenimi, gospodarskimi in političnimi dogodki, politična in družbena sfera pa sta bili zaznamovani z izjemno diverzifikacijo mitologij. Včasih je veljalo prepričanje, da so miti zgolj del preteklost, čar primitivnih družb, ki nimajo ničesar skupnega z razsvetljeno in civilizirano družbo. Kot pravi Velikonja (1996, 12), dogajanj v družbi ne moremo nikoli dovolj razumeti, če ne poznamo njene mitologije. Miti so pripovedi, ki izražajo nek namen, osmišljujejo stvari, jih delajo jasne ter povezujejo staro in novo. Večni miti ne obstajajo, saj predmeti v mitski govor prihajajo in iz njega odhajajo (Barthes 1971, 264). Ko stari miti izginejo, jih nadomestijo novi, ki se v sodobni družbi neprestano rojevajo. Ljudje namreč potrebujejo smisel, da lahko obvladujejo svet v katerem živijo (Bottici 2007, 131). To še posebej velja v sferi politike, kjer se sodobni politični mit rodi v trenutku pretvorbe socialnih travm v psihološke (Girardet 2000, 206).

Za pravo »gojišče« političnega mita po Rossisterju (v Felkins in Goldman 1993, 448) velja predsednikovanje, nas pa bo še posebej zanimalo obdobje predsednikovanja Johna F. Kennedyja ter kasnejše ohranjanje njegovega duha od atentata do danes.

Kennedy je bil 35. predsednik Združenih držav, prvi predsednik rojen v 20. stoletju ter glasnik povojne generacije. S svojo mladostjo, šarmom in inteligenco je očaral narod, njegovo administracijo pa so povezovali z mitom o Camelotu, kjer se je kralj Arthur z vitezi okrogle mize boril za pravico in resnico. Kennedy je prvi izkoristil prednosti televizije v namene politične kampanje, s prevzemom oblasti pa je postavil nove standarde v predsednikovanju glede retorike, tiskovnih konferenc in stila. Čeprav se s svojo administracijo po številu dosežkov ni mogel primerjati s svojimi predhodniki in nasledniki na položaju, pa je njegova smrt, po komaj dobrih 1000 dneh predsednikovanja, povzročila žalovanje globalnih razsežnosti. Po atentatu se je mitičnost okrog Kennedyjeve podobe še povečala. Njegov umor so povezovali z mitično temo ritualističnega umora ljudskega junaka, z izgubo obljube boljšega sveta, s kolapsom optimizma. K mitiziranju so pripomogli tudi nasledniki na predsedniškem mestu, ki so bistveno prispevali k oblikovanju, spreminjanju in ohranjanju Kennedyjevega mita. To bomo pokazali na primeru

analize sklicevanja, posnemanja ter navezovanja na Kennedyja v govorih predsednikov, pri čemer domnevamo, da bo Kennedyjev duh bolj prisoten pri demokratskih predsednikih. Kennedyjev mit se je ohranjal skozi vse 20. stoletje, prihod Baracka Obame pa mu je do neke mere vdahnil novo življenje.

1.2 Metodologija in struktura naloge

John F. Kennedy je predmet mnogih raziskav¹, a so raziskave, ki bi preko teorije mitov analizirale Kennedyjev duh v političnih govorih in dejanjih ameriških predsednikov, redke. Takšne analize se bomo lotili v diplomskem delu, pri čemer bomo uporabili klasične teorije mita po Barthesu ter teorije sodobnega političnega mita po Cassirerju, Mosci in Velikonji.

Uvodno poglavje naše analize bo namenjeno umestitvi Kennedyja v zgodovinski kontekst, ključen poudarek pa bo dan njegovi biografiji ter predvsem njegovim dejanskim dejanjem in dosežkom, ki jih bomo poskušali do določene mere demitizirati. Naslednje poglavje bo namenjeno oblikovanju teoretskega okvira, preko katerega bomo osmišljali Kennedyjev mit. V četrtem poglavju se bomo lotili analize oblikovanja mita voditelja po atentatu na Kennedyja preko okvira, ki smo ga vzpostavili v prejšnjih poglavjih. Predzadnje poglavje pa bo namenjeno obrazložitvi dileme, ali danes, v politični sferi govorimo le o Kennedyjevem duhu ali o duhu cele dinastije.

2 JFK in čas njegovega predsednikovanja

2.1 Življenje

John Fitzgerald Kennedy se je 29. maja 1917 rodil potomcem irskih priseljencev v zvezni državi Massachusetts kot drugi izmed devetih otrok. Ime je dobil po materinem očetu Johnu Francisu Fitzgeraldu, bostonskem županu, ki je bil bolj znan po svojem vzdevku Honey Fitz. Družina in

¹ Izvedene so bile raziskave o njegovih političnih dosežkih in spodrsljajih, raziskave o njegovem atentatu, pojavile so se tudi različne teorije zarote glede njegove smrti (JFK Lancer).

prijatelji pa so malega Johna klicali Jack (Hamilton 1993). Jacka so v otroštvu so pestile številne otroške bolezni od bronhitisa, noric, nemških ošpic, ošpic, mumpsa, do škrlatinke in oslovskega kašlja, kar ga je prikovalo na posteljo. Takrat je tudi razvil svojo ljubezen do knjig (Dallek 2003, 27).

Šolal se je na Choate, internatu za dečke v Connecticutu, kjer je igral tenis, košarko, nogomet, golf, še vedno pa je oboževal branje. Njegova najljubša predmeta sta bila angleščina in zgodovina, ostala področja pa je zanemarjal (Hamilton 1993). Poleg svoje bolezni, kasneje so jo diagnosticirali za Addisonovo bolezen, se je Jack v teh štirih letih boril tudi z normalnimi najstniškimi težavami glede identitete in seksualnosti, kot tudi z življenjem v senci zelo uspešnega in priljubljenega starejšega brata Josepha Jr. Življenje v bratovi senci so Jacku oteževali tudi nadpovprečno visoka pričakovanja staršev, pritiski doseganja »Kennedyjevih standardov« ter izstopanje, ne le iz množice, pač pa tudi iz najboljših med najboljšimi. Očitno sporočilo njegovega očeta je bilo »drugi najboljši nikoli ni zadosti«. Kennedyjevi otroci, posebno fantje, so morali dosegati najvišje stopničke, najsi bo to v atletiki, znanju ali družbenem položaju. Jack se je v tem času naučil pomembne lekcije, da ima privilegiran status svoje prednosti in radosti, ima pa tudi svoje zahteve in negativne plati (Dallek 2003, 35-36). Leta 1935 je Jack maturiral na Choate, kot 65. od 110 v letniku. Bil je suh mladenič z ozkim obrazom in bolešno postavo. Med šolanjem je bil pogosto bolan, tudi prvo študijsko leto na Princetonu je zaznamovala bolezen. Potem, ko si je spomladi leta 1936 vzel prosto, si je premislil glede študija in sledil starejšemu bratu na Harvard, kamor se je vpisal jeseni istega leta (Hamilton 1993).

Brata Joe Jr. in Jack sta bila privlačna, prijetna in inteligentna mlada moška, zato je imel njun oče Joseph Sr. do obeh velika pričakovanja. Vendar pa je bil Joe Jr. tisti, ki je kot majhen deček naznanil, da bo postal prvi katoliški predsednik. V to ni nihče podvomil niti za trenutek, a njegova življenjska pot se je sklenila leta 1944, ko je padel v boju. Jack se je zdel nekoliko manj ambiciozen. Bil je aktiven v študentskih skupinah in v športu, poglobljeno je študiral pri svojih predavanjih iz zgodovine in politike, vendar pa so njegove ocene ostajale povprečne. Kasneje leta 1937 je bil Joe Sr. imenovan za veleposlanika ZDA v Angliji, kamor se je preselila vsa družina, z izjemo Jacka in Joeja Jr., ki sta se šolala na Harvardu. Zaradi očetove službe se je Jack

začel zelo zanimati za evropsko in mednarodno politiko. Po poletnem obisku Anglije in drugih evropskih držav, se je vrnil na Harvard, hlepeč po znanju zgodovine in politike (JFK Library).

Joe in Jack sta pogosto prejemale pisma svojega očeta iz Anglije, ki ju je obveščal o najnovejših novicah v zvezi s konflikti in napetostmi, ki bi lahko vodile v drugo svetovno vojno. Tako nacistična Nemčija, z Adolfom Hitlerjem na čelu, kot fašistična Italija, z Benitom Mussolinijem, se nista strinjali z določili versajske pogodbe, z delitvijo ozemlja po prvi svetovni vojni. Mussolini je ves čas poudarjal, da ima Italija pravico do svojega cesarstva, Hitler pa je želel vzpostaviti rasno čisto državo, v kateri bi združil vse Nemce, hkrati pa jim z osvajanji tujih ozemelj zagotovil »življenjski prostor«. Tako je leta 1938 je prišlo do priključitve Avstrije in Sudetov Nemčiji, kar je upravičilo z načelom o samoodločbi. Prvega septembra leto kasneje pa je nemške čete vdrle na Poljsko in 2. svetovna vojna se je s tem uradno začela (Nešović in Prunk 1994).

Do izbruha vojne je Jack že postal absolvent na Harvardu, glavna posledica njegovih potovanj in seminarskega dela pa je bilo njegovo diplomsko delo, ki se je ukvarjalo z izvorom politike popuščanja v Veliki Britaniji. Kasneje, kar je bilo za mladega diplomiranca nenavadno, pa je besedilo preoblikoval v knjigo z naslovom *Why England Slept (Zakaj je Anglija spala)*. Če John Kennedy ne bi postal svetovno znana osebnost, se njegove diplome ne bi spominjali. Ker pa le-ta razkriva Jackovo zanimanje in razumevanje zunanjih zadev, se je o besedilu veliko razpravljalo² (Dallek 2003, 61-64).

Jeseni leta 1940 je bil eden izmed prvih kandidatov za vstop v ameriško vojsko. Vpis na Stanford in njegovi zdravstveni problemi so ga skoraj stali mesta v vojski in kasneje v mornarici. Vendar pa se je s pomočjo očetovega vpliva leta 1941 pridružil ameriški mornarici, kjer je postal vojni obveščevalec (Dallek 2003, 81-82). Po vstopu Združenih držav Amerike v drugo svetovno vojno so ga premestili v pomorsko enoto, kjer je postal poveljnik hitrega torpednega čolna. Avgusta, leta 1943 so Jacka poslali v južni Pacifik, kjer pa je njegov čoln uničil japonski rušilec. Dva člana posadke sta bila ubita, ostalim šestim članom pa se je uspelo obdržati nad vodo. Po naporinem peturnem boju za preživetje je Jacku in ostalim članom posadke le uspelo priti do otoka, pet milj oddaljenega od nesreče. Bolečine v hrbtu so se mu po nesreči še povečale, zato je

² Politolog James MacGregor Burns je o njem razpravljal v knjigi *Presidential Leadership from JFK to Bush II: Why It Has Failed and How We Can Fix It*. Še več pa se je o besedilu govorilo, ko je bilo preoblikovano v knjigo, ki je postala bestseller (Dallek 2003, 63).

bil decembra 1943 poslan nazaj v ZDA. Ko si je nekoliko opomogel, je bil povišan v poročnika in postal inštruktor za hitri torpedni čoln na Floridi. Po nadaljnji operaciji hrbta se je marca 1945 vrnil nazaj v civilno življenje. Naslednjih dvanajst mesecev je kot novinar poročal iz konference Združenih narodov v San Franciscu ter volitev leta 1945 v Veliki Britaniji (Simkin 1997).

Leta 1946 je bil Kennedy, kot član demokratske stranke, izvoljen na volitvah v predstavniški dom³. V naslednjih letih se je uveljavil kot zvest podpornik Harryja S. Trumana⁴. Kennedy je bil v senat izvoljen leta 1952. Naslednje leto se je poročil z Jacqueline Bouvier, hčerko newyorškega bančnika. Naslednja leta so se jima rodili štirje otroci, vendar sta le dva, Caroline in John, preživela otroštvo. Kljub zakonskemu stanu pa je ostal nepopoljšljiv ženskar (na seznamu njegovih ljubic se je znašla tudi Marilyn Monroe). Kennedyja so še vedno pestile težave s hrbtom, zato je bil oktobra 1954 in februarja 1955 še dvakrat operiran. Med okrevanjem v bolnišnici je napisal s Pulitzerjevo nagrado nagrajeno delo *Profiles in Courage (Profili poguma)* (Lichtenstein 2004, 237). Leta 1960 je Kennedy nastopil kot predsedniški kandidat demokratske stranke. Zmagal je na demokratskem predvolilnem zborovanju v New Hampshiru, Wisconsinu, Indiani, Ohio, Oregonu, Marylandu, Nebraski in Zahodni Virginiji (Dallek 2003, 248). Na nacionalnem zborovanju julija 1960 je bil Kennedy nominiran v prvem krogu, kot kandidata za podpredsednika pa je izbral Lyndona B. Johnsona (Simkin 1997). Kennedyjevo televizijsko soočenje s protikandidatom Richardom M. Nixonom je gledalo več milijonov gledalcev. Z majhno razliko v glasovih je John F. Kennedy postal prvi katoliški predsednik (The White House 2009a).

Kot predsednik je bil Kennedy aktiven tako na področju notranje kot zunanje politike, skupaj z Jackie sta Američanom predstavljala pravi kraljevi par, občudovalci pa so govorili o novi dobi

³ V Združenih državah Amerike zakonodajno vejo oblasti predstavlja kongres, ki je z ustavo razdeljen na predstavniški dom in senat. V senatu imata članstvo dva predstavnik vsake zvezne države (100), v predstavniškem domu pa je število predstavnikov zvezne države odvisno od števila njenih prebivalcev – več je prebivalcev, večje je število predstavnikov v predstavniškem domu (435). Izvršilno vejo pa predstavlja predsednik ZDA (US Constitution).

⁴ Harry S. Truman je bil 33. predsednik ZDA (1945-1953). Pod njegovim vodstvom so ZDA z atomskima bombama bombardirale japonski mesti Hirošimo in Nagasaki, kar je vodilo v konec 2. svetovne vojne. Truman je bil tudi podpornik Marshallovega načrta za obnovo Evrope, sodeloval pa je tudi pri ustanovitvi mednarodne organizacije držav za sodelovanje na področju obrambe, t. i. Severnoatlantske pogodbene zveze oz. NATA (The White House 2009č).

Camelota⁵. Vse se je spremenilo 22. novembra, leta 1963. Po dobrih tisoč dneh na predsedniškem položaju, je John Fitzgerald Kennedy med avtomobilsko povorko skozi Dallas v Texasu podlegel atentatorjevimi strelom. Bil je najmlajši izvoljeni predsednik Združenih držav, najmlajši pa je tudi umrl (The White House 2009a).

2.2 Politična kariera pred predsednikovanjem

Po vrnitvi iz vojne leta 1945 in dopolnjenimi 28 leti, je bila ključna stvar Jackove zgodnje odraslosti ugotoviti, v katero smer naj se odvija njegova poklicna kariera. Koristen poklic je bil edini sprejemljivi cilj v življenju Kennedyjevih otrok. Še posebno je bilo to pomembno za fante, ki so nosili družinsko ime ter bili odgovorni za ohranjanje njegovega ugleda v javnosti. Slednje pa je bilo za glavo družine Josepha Kennedyja vitalnega pomena (Dallek 2003, 111).

Jack se je tako odločil poskusiti srečo kot novinar *New York Timesa* v večji evropski prestolnici, kjer bi raziskoval trenutne razmere in izobraževal izolacionistične Američane o svetu, ki ga želijo ignorirati (Dallek 2003, 52).

Vstopa v politiko ali prevzema pripadajočih obveznosti se Jack ni bal. Vendar pa o udejstvovanju v politiki ni resno razmišljal, ko je bil starejši brat Joe še živ. Tudi starša si Jacka, ko je ravno končal študij, nista mogla predstavljati kot politika. Zaradi njegova tihe narave in sramežljivosti sta bila prepričana, da bo postal učitelj ali pisatelj. A Jackov prijatelj Lem Billings je v njem videl rojenega politika. Jack sam o tem ni bil tako prepričan kot Billings. Politična radovednost in želja po informiranosti avtomatično ne pomenita političnih ambicij. Vendar pa za njegovo zanimanje za politiko ni kriv le družinski pritisk ali zvestoba bratovemu spominu, pač pa so bile pravi magnet sprejemanje odločitev o vojni in miru, blaginji in recesiji. »Malo poklicev je tako zahtevnih,« je Jack dejal pozneje, »vendar moram dodati, da jih je tudi malo takih, ki dajejo tako zadovoljstvo srcu in duši.« (Dallek 2003, 117-120).

Poklicno pot je začel v ameriški mornarici v času izbruha druge svetovne vojne. Po vrnitvi iz vojne je naslednjih dvanajst mesecev delal kot novinar in poročal s konference Združenih narodov v San Franciscu ter volitev leta 1945 v Veliki Britaniji (Simkin 1997). Zaradi tragične

⁵ Mit o Camelotu govori o močnem in pravičnem kralju Arthurju in pogumnih vitezih okrogle mize, ki so se borili za pravico in resnico. Kennedy je bil primerjan s kraljem Arthurjem, viteze pa je predstavljala njegova administracija.

smrti starejšega brata, ga je oče Joseph Kennedy vpeljal v politiko. Oče ga je prepričal, da je leta 1946 kandidiral za kongresnika v Massachusettskem enajstem kongresnem okrožju, kjer je tudi zmagal. To pa je pomenilo začetek njegove politične kariere (JFK Library). Kljub očetovi pomoči – ali morda ravno zaradi nje – pa je Jack še vedno dvomil v pravilnost svoje odločitve. Ni se mogel otresti občutka, da je bil v bistvu le zamenjava za Joeja Jr. (Dallek 2003, 123).

V naslednjih letih se je uveljavil kot zvest podpornik Harryja S. Trumana. V kongresu se je zavzemal za progresivno obdavčenje, razširjenje socialnega varstva in več socialnih stanovanj. Bil je tudi glavni nasprotnik akta Taft-Hartley (zakon o delovnih razmerjih). Še vedno ga je zelo zanimala zunanja politika, zato je leta 1951 prekrižaril Evropo, kjer je obiskal Veliko Britanijo, Francijo, Italijo, Španijo, Jugoslavijo in zahodno Nemčijo. Ob povratku je senatnemu odboru za zunanje zadeve predlagal, naj Združene države, za ohranjanje svojega vpliva, vzdržujejo svojo politiko pomoči liberalno-demokratskim političnim režimom zahodne Evrope (Simkin 1997).

Kot politična osebnost je Kennedy postajal vedno bolj priljubljen. Leta 1956 je bil skoraj izbran kot podpredsedniški kandidat, a se je odločil, da bo na naslednjih volitvah kandidiral za predsednika. Sledile so dolge ure dela in potovanj po Združenih državah. Njegov trud je bil poplačan, ko ga je 13. julija 1960 demokratična stranka imenovala za predsedniškega kandidata. Lyndon B. Johnson pa je na Kennedyjevo prošnjo postal kandidat za podpredsednika. Kennedyjeva tesna zmaga na volitvah je zanetila špekulacije o njeni poštenosti. John F. Kennedy je bil izvoljen za predsednika z denarno pomočjo očeta, določeni indici pa kažejo tudi na vpletenost mafije, ki naj bi mu v specifičnih volilnih okrožjih pomagala s kupovanjem glasov (Goldfarb 1996).

2.3 Obdobje predsednikovanja

Na volitvah je Kennedy le za las premagal republikanskega podpredsednika Richarda M. Nixona in pri 43 letih postal najmlajši izvoljeni ter prvi katoliški predsednik Združenih držav (JFK Library).

Notranje zadeve:

Kennedy je bil odločen v predsednikovanje vključiti aktivistično usmerjenost, ki je po njegovem mnenju primanjkovala Eisenhowerju. Predsednik mora biti po Kennedyjevem mnenju »pripravljen izvajati pooblastila v polnem obsegu – vsa, ki so določena in nekatera, ki niso.« Kabinet novega predsednika je odražal njegov občutek za politični realizem in pragmatični liberalizem. Mnoge izmed zgodnjih liberalnih podpornikov je postavil na pomembne politične funkcije, občutljivejša mesta administracije pa je namenil konservativcem. Kljub določenim polemikam pa je na mesto državnega tožilca postavil brata Roberta (Lichtenstein 2004, 240).

Kennedy se je moral precej truditi, da je vsaj nekatere programe, ki so zadevali domačo politiko, kongres tudi potrdil. Ena prvih stvari, ki jih je Kennedy kot predsednik naredil, je bila ustanovitev Mirovnega korpusa. V okviru tega programa, ki obstaja še danes, lahko Američani kot prostovoljci delajo kjerkoli po svetu, kjer potrebujejo pomoč. Pomagajo pri izobraževanju, kmetijstvu, zdravstvenem varstvu in gradbeništvu (JFK Library). V kontekstu notranje politike pa je največjo težavo Združenih držav predstavljala rasna diskriminacija. Ameriško vrhovno sodišče je leta 1954 odločilo, da segregacija v javnih šolah ni več dovoljena⁶. Črni in beli otroci naj bi po zakonu morali hoditi v šolo skupaj, a tega federalnega zakona niso spoštovali povsod. Še posebno na jugu države se je še vedno dogajala segregacija v šolah, na avtobusih, v restavracijah, gledališčih in drugih javnih prostorih (JFK Library). Mediji so dnevno poročali o krutostih, ki so jih bili deležni temnopolti med nenasilnimi protesti. Kennedy je gibanju pomagal z izvršnimi odredbami in osebnimi pozivi. Njegovi zakonodajni programi pa so bili sprejeti šele po njegovi smrti (Kelly 2010).

Kennedy je za Združene države želel, da bi postale vodila sila pri raziskovanju vesolja, in pri tem prehitela Sovjetsko zvezo. Svoj načrt o pristanku na luni je prvič predstavil 25. maja 1961 v govoru pred kongresom, kjer je poudaril, da gre za izjemen projekt, ki bo zelo pomemben tudi za nadaljnje raziskovanje vesolja⁷. Vendar se za samo raziskovanje ni zavzel zato, ker bi bilo to

⁶ To so odločili na podlagi primera Brown proti Odbor za izobraževanje, 347 U.S. 483 (1954).

⁷ Kennedy, John Fitzgerald, *The Goal of Sending a Man to the Moon* (govor, Washington, 25. maj 1961).

enostavno, temveč zato, ker je težko⁸. Postal je prvi predsednik, ki je kongres prosil, naj odobri več kot 22 milijard dolarjev za projekt Apollo. Kennedy je sodelovanje v projektu Apollo (projekt pristanka na luni) ponudil tudi Sovjetski zvezi, a Hruščov nad njim ni bil navdušen. Po Kennedyjevi smrti dogovarjanj glede predloga ni bilo več in tako so Američani, skoraj šest let po Kennedyjevem atentatu prvi pristali na luni (JFK Library).

Zunanje zadeve:

Največja odgovornost in najtežji izziv je Kennedyju predstavljalo vodenje zunanjih zadev, o katerih je govoril že v svojem inavguralnem govoru (Lichtenstein 2004, 240). Kennedyjeva zunanja politika se je začela vse prej kot spodbudno, in sicer z neuspehom v Prašičjem zalivu na Kubi leta 1961. Dve leti pred tem je gverilski vodja Fidel Castro zrušil skorumpiranega diktatorja Batisto ter sam prevzel vodenje Kube. Odnosi z ZDA, ki so bili v času Batiste dobri (Združene države so se tudi precej vmešavale v notranjo politiko Kube), so se začeli hladiti, ko je Kuba podpisala sporazum s Sovjetsko zvezo o nakupu nafte. Ameriške rafinerije so se temu uprle, zato so jih nacionalizirali, kot tudi večino ameriške lastnine. Nacionalizirali so tudi tovarne sladkorja, zato so ZDA prenehale kupovati kubanski sladkor in uvedle ekonomski embargo zoper Kubo. Kuba je začela oblikovati tesnejše vezi s Sovjetsko zvezo, podpisali sta tudi več paktov, ki so Kubi dovoljevali prejemanje večjih količin ekonomske in vojaške pomoči Sovjetske zveze. ZDA so kmalu razdrle vse diplomatske odnose s Castrovo vlado (Lewis 2006). Majhna skupina kubanskih izgnancev, izurjenih s strani CIE, bi morala na Kubi sprožiti upor, a so jih prej ujeli. S to ponesrečeno akcijo v Prašičjem zalivu pa je bil ugled Združenih držav Amerike precej oškodovan (Kelly 2010).

Kennedy se je junija leta 1961 na Dunaju soočil z Nikito Hruščov glede situacije v Berlinu. Zavrnil je njegov predlog o umiku Američanov iz Berlina, zato do sporazuma ni prišlo. Kmalu zatem je Sovjetska zveza začela graditi berlinski zid, na Kubi pa jedrske raketne baze. Kot odgovor na to je Kennedy odredil pomorsko blokado Kube. Opozoril je, da bodo vsak napad s Kube obravnavali kot vojno napoved Sovjetske zveze. Ozračje se je zaostrovalo, svet je bil na pragu jedrske vojne, a so nova pogajanja pripeljala do sporazuma. Sovjetska zveza je, v zameno

⁸ Kennedy, John Fitzgerald, *Address on the Space Effort* (govor, Houston, Texas, 12. september 1962).

za obljubo Združenih držav o nenapadanju Kube⁹, demontirala raketna skladišča na Kubi (Johnson 2008). Julija 1963 je bil v Moskvi podpisan sporazum o omejenem jedrskem testiranju, ki ga je v septembru ratificiral tudi ameriški senat. Čeprav pogodba o prepovedi jedrskih poskusov ni ustavila oboroževalne tekme, pa je končala strupeno radioaktivno onesnaževanje ozračja. To pa je bil Kennedyjev najtrajnejši dosežek v zunanjih zadevah (Lichtenstein 2004, 242).

Kot bolj fleksibilen del svoje strategije, je Kennedyjeva administracija v hladni vojni vzpostavila ali nadgradila različne programe, med drugim Mirovne sile (Peace Corps), Hrano za mir, Zvezo za napredek in gospodarsko pomoč nerazvitim narodom ter odpadniškemu komunističnemu režimu Jugoslavije. Hkrati pa je Kennedy podpiral razširjene oborožene sile, ki bi učinkovito nasprotovale katerikoli stopnji komunistične agresije (Lichtenstein 2004, 241).

Kennedyjevo administracijo so zaznamovali tudi vzpostavitve Zveze za napredek (Alliance for Progress – Združene države so zagotovile pomoč Latinski Ameriki) in boj proti prevladi komunizma v Indokini. Severni Vietnam je pošiljal čete prek Laosa v boj na jug Vietnama. Voditelj južnega dela, Ngô Đình Diem, je bil neučinkovit. Amerika je med tem časom povečala število »vojaških svetovalcev« z 2000 na 16 000. Diem je bil strmoglavljen, vendar novo vodstvo ni bilo nič boljše. Ko je bil Kennedy ubit, se je stanje v Vietnamu približevalo vrelišču (Moyar 2006).

2. 4 Rojstvo mita po smrti

Po Kennedyjevi smrti je vodenje države prevzel podpredsednik Lyndon B. Johnson. Naslediti tako priljubljenega predsednika je bila vse prej kot lahka naloga. Kennedy je bil glasnik povojne generacije, ki se je končno imela priložnost poistovetiti s človekom v Beli hiši. Že za časa življenja je bil priljubljen, saj je s svojo mladostjo, privlačno ženo in prikupnimi otroci predstavljal najbližji približek plemstvu. Posledično so njegovo administracijo začeli primerjati s Camelotom. Mitičnost okrog Kennedyjeve podobe se je še povečala po njegovi smrti. Rodile so

⁹ S tem dejanjem ZDA veljajo za zmagovalke te krize. Širši javnosti je bilo namreč zamolčano, da je moral NATO za sovjetski umik raketnih skladišč s Kube, umakniti ameriško jedrsko orožje iz Italije in Turčije (Andrew 1996, 300).

se številne teorije zarote, njegov atentat pa so povezali s precej razširjeno mitično temo – ritualističnim umorom ljudskega junaka. Ljudje so smrt občutili na zelo osebni ravni, saj je povzročila izgubo obljube boljšega sveta. Ta obljuba pa je postala del ameriške politične mitologije (Felkins in Goldman 1993).

3 Mit in sodobni politični mit

Ko je Lyndon Baines Johnson postal predsednik, je moral zapolniti posebno velike čevlje svojega predhodnika. Tragičnost atentata Johna F. Kennedyja je spodbudila nastanek številnih mitov. Resničnost mitov je ponavadi vprašljiva, vsekakor pa vedno velja, da so družbeno konstruirane realnosti (Ball 1994, 105).

Na vprašanje, kaj je mit, še danes nimamo dokončnega odgovora. Miti se ponavadi pojavljajo kot množične, samoumevne zgodbe, ki pa izražajo nek namen. Njihova naloga je, da osmišljujejo, delajo stvari jasne in jih obdajo z avreolo univerzalnosti, absolutne resnice. Raziskovalci mita mitu v družbi pripisujejo funkcionalno, kognitivno in komunikacijsko ali jezikovno funkcijo, ki jih imajo tako tradicionalni kot ideološki miti. Slednji pa v današnji družbi predstavljajo temelj razumevanja sveta (Jocić 2003, 186).

Eno najpomembnejših interpretacij mita podaja francoski teoretik Roland Barthes. Zanj je mit sistem komunikacije, sporočilo, tudi način označevanja in oblika, nikakor pa mit ni objekt, koncept ali ideja. Mit ni opredeljen s predmetom svojega sporočila, temveč z načinom, s katerim izrazi to sporočilo: obstajajo formalne omejitve za mit, ne obstajajo pa substancialne (Barthes 1991, 107). Gre celo tako daleč, da vsem izgovorljivim stvarjem pripisuje mitsko razsežnost, ker vse na svetu preide iz nemega obstajanja v govorno stanje in tako postane na razpolago družbi. Vendar pa predmeti v mitski govor prihajajo in iz njega odhajajo, zato po Barthesovem mnenju večni miti ne obstajajo (Barthes 1971, 264). Mitologija ima tako lahko le zgodovinsko podlago, saj je mit tip govora, ki ga je izbrala zgodovina. Ne more nastati iz narave stvari, temveč je vedno sporočilo v različnih oblikah – ne samo ustni govor in pisni diskurz, ampak tudi fotografija, film, poročanje, šport, predstave, oglaševanje itd. (Barthes 1991, 108). Barthesa zanima predvsem shematična zasnova mitskega gradiva. Tako trdi, da je mitski govor narejen iz

materije, ki je že ujeta v okviru določenega spremenljivega mišljenja, kar ga dela bolj primerne za komunikacijo. Vsa mitska gradiva predpostavljajo obstoj pomenske zavesti, o kateri se lahko diskutira neodvisno od njene materije. Iz tega posledično izhaja predmet Barthesove analize – materija postane tekst, ko postane nosilec pomena (Barthes 1971, 264). Barthes mitski govor ne razume kot jezik v ožjem pomenu besede, ampak kot splošni nauk, ki je širši od lingvistike, semiologijo. Kot semiologijo razume vsako enoto ali sintezo, verbalno ali vizualno, ki je nosilec pomena. V kolikor so predmeti nosilci pomena, lahko postanejo govor, ki je mitski govor. V mitu obstajata dva semiološka sistema, ki sta v medsebojnem razmerju: jezikovni sistem, jezik (ali načini zastopanja, ki so asimilirani z njim), ki ga Barthes imenuje jezik-objekt (le-tega se mit polasti, da lahko ustvari lasten sistem), ter sam mit, ki ga Barthes poimenuje metajezik. Gre za drug jezik, v katerem se govori o prvem (Barthes 1991, 109-114).

Mit ničesar ne skriva in tudi ničesar ne razkazuje – mit izkrivlja. Ni ne laž ne priznanje – je modulacija, saj najde tretjo pot. Rešitev najde v kompromisu in s tem sam postane kompromis. Oblikovanje semiološkega sistema drugega reda omogoča mitu, da se izogne tej dilemi: namesto, da bi pojem odkril ali razveljavil, ga *naturalizira*. To pa nas približa k najbolj pomembni funkciji mita – mit spreminja zgodovino v naravo (Barthes 1991, 128).

Pobuda mitskega govora je takoj preobrazena v naravo, vendar ne kot gonilo, ampak kot opravičilo (Barthes 1971, 284). Mit tako postane opravičljiv govor, bralec mita pa preko označevalca pride do racionalizacije označenega (Barthes 1971, 284). Od mita se pričakuje neposredno dejstvo, pri čemer ni pomembno, če se mit za tem poruši – dejstvo se namreč kaže močnejše od racionalne razlage. Mit je hkrati nepopoln in nedvoumen (Barthes 1991, 130).

Mit je doživet kot nedolžen govor, njegovi nameni so naturalizirani, za bralca pa sta označevalec in označenec naravno povezana (Barthes 1991, 130). Mit je sestavljen iz izgube zgodovinske kakovosti stvari, ki pozabljajo, da so proizvedene. Svet prihaja v jezik kot dialektičen odnos med človeškimi dejanji, iz mita pa izhaja kot skladna slika bistva. Stvarnost je s tem izkrivljena, zgodovina odstranjena, njeno mesto zavzame narava. Stvarem je vzet njihov ljudski smisel, kar je človeško, postane neznamno. Funkcija mita je, da odstrani stvarnost, zato se mit kaže kot nenehno hlapenje in odsotnost (Barthes 1971, 297). Mit ne zanika stvari, pač pa je njegova naloga ravno nasprotna. Mit govori o stvareh, jih naredi nedolžne, jim da naravno in večno opravičilo ter jim daje jasnost, ki ni posledica obrazložitve, ampak navajanja dejstev (Barthes

1991, 143). Mit postane depolitizirani govor. Ljudje mit depolitizirajo glede na svoje potrebe, njegovo politično pomembnost določa zgolj njegov položaj. To pomeni, da odnos do mita ni zasnovan na resnici, ampak na uporabi (Barthes 1971, 298-299).

Po Barthesovem mnenju mit ne bo nikoli umrl, saj si mit prisvaja jezik, se hrani z njim in se vanj udobno namešča. Delovanje za osvoboditev od mita lahko hitro postane plen mita, zato se proti mitu po Barthesovem mnenju najuspešnejše borimo, če proizvedemo nov mit (Barthes 1971, 290). Obstoj večnih mitov, kot je ugotovil že Barthes (1971, 264), zatorej ni mogoč. Ko stari miti izginejo, jih nadomestijo novi, ki se v sodobni družbi neprestano rojevajo. Ljudje potrebujejo smoter, da lahko obvladujejo svet, v katerem živijo. Specifična oblika mitov so pripovedi, skozi katere se orientiramo ter delujemo in čutimo glede našega političnega sveta (Bottici 2007, 131). Bottici (2007, 14) politični mit opredeljuje kot delo na skupni pripovedi, s katerim člani družbene skupine (ali družba) določijo pomen njihove politične izkušnje in dejanj. Poleg tega, da to pripoved deli skupina ljudi, pa ta pripoved nagovarja tudi specifične politične razmere, v katerih ta skupina deluje.

3.1 Sodobni politični mit

Politični mit se rodi v trenutku, ko se socialne travme pretvorijo v psihološke. Njegov začetek je v skrivnem porastu strahu in negotovosti, v mraku teženj omejevanja in jalovih pričakovanj (Girardet 2000, 206).

Za razliko od Barthesa in Bottici je italijanski teoretik in politolog Gaetano Mosca podal precej negativno percepcijo mita. V svoji študiji politične mitologije je razvil originalne poglede na njeno osnovo in značilnosti, in sicer v okviru svojih pojmovanj politične formule in političnega razreda. Slednji ima v lasti vse izvore politične moči (bogastvo, vojaške sposobnosti, znanje, prestiž itn.), ki jih psihološko in moralno podpirajo v svojem bistvu iluzorne politične formule. Mosca (v Matić 1984, 116–118) razloge, zakaj ljudje sprejemajo politične formule, najde v lastnostih človeške narave. Ljudje so po svoji naravi nagnjeni k iluzijam in domišljanju, saj raje verujejo v tisto, kar želijo, kot pa v tisto, kar obstaja. Drugi vzrok moči političnih iluzij pa je v želji ljudi, da bi pred sabo prikrili in olepšali resnico o svojem dejanskem družbenem položaju. Ko se predstave o upravičenosti oblasti usidrajo v zavest najširših slojev, ko postanejo del

družbenega mnenja, takrat, pravi Matić (1984, 119), nastane stanje, v katerem je tistim, ki vladajo, veliko lažje usmerjati ljudi brez uporabe nasilja ali sredstev prisile. Mit torej ni resnica, pač pa realnost, ki je velikega pomena za stanje in razvoj politične kulture in politične zavesti naroda.

Sodobni politični miti ne nastajajo svobodno, ampak »so umetni produkti spretnih obrtnikov.« V dvajsetem stoletju so se razvile nove tehnike mita. Miti lahko nastajajo po istem principu in s podobnimi metodami kot katerakoli moderna orožja. Ta novost je ključnega pomena. Spremenila je celo podobo našega družbenega življenja (Cassirer 1967, 282). Sodobni politični miti se po Cassirerju (1967, 286) ne pričnejo z zahtevo ali prepovedjo določenih stvari. Posameznike spremenijo tako, da lahko nadzorujejo njihovo delovanje. Politični miti delujejo podobno kot kače, ki skušajo onemogočiti (paralizirati) svojo žrtev, še preden jo napadejo. Ljudje postanejo žrtve politične mitologije, ne da bi se temu resnično upirali. Premagani so, še preden se jim uspe zavedeti, kaj se je dejansko zgodilo.

Tudi Cassirer negativistično obravnava mit. Medtem ko Barthes pravi, da je mit doživet kot nedolžen govor, da je mit kompromis, pa Cassirer povezuje mit z modernim orožjem in nadzorom.

Drug, bolj pozitiven pol definiranja sodobnega političnega mita pa predstavlja Velikonja. Sodobne politične mite razume kot eno izmed novih oblik definiranja skupnosti, družbene in politične solidarnosti ter povezanosti in tudi kot fenomen mitiziranja, simboliziranja in sakraliziranja politike, političnih skupin in osebnosti (Velikonja 2003, 8). Prvi element v strukturi mita predstavlja po Velikonji (1996, 36) božanska razsežnost mita o voditelju. Lik voditelja postopoma prevzame božanske lastnosti, kot so vsemogočnost, vseprisotnost, večnost, pravičnost. »Voditelj lahko večno računa na božjo pomoč, saj naj bi bil sam bog, od boga poslan ali pa izvrševalec njegove previdnosti.« (Velikonja 1996, 36). Drugi element mita o voditelju je, da se ga slavi kot Velikega Človeka – Heroja, ki bo (od)rešil svojo epoho in nato utemeljil novo, boljšo ureditev. Tretjič, voditelj je v mitskem kontekstu povezan z največjimi osebnostmi nacionalne in tudi širše zgodovine. Novi heroj prevzame njihove remitizirane lastnosti (Velikonja 1996, 42).

Vseeno pa velja, da mit brez družbe, ki bi ga ohranjala, ne more obstajati. To drži tudi za mit voditelja, ki pride najbolj do izraza v družbi, ki se nahaja na pragu sprememb, saj za spoprijemanje z njimi potrebuje in si želi karizmatičnega vodenja. Voditelj, mitiziran s strani družbe, ima velik vpliv na objektivno realnost te družbe. Na samo vedenje in delovanje voditelja pa vplivajo politični in družbeni procesi, ki se odražajo tudi na moči in vplivu voditelja na množico, ki jo vodi (Velikonja 2003, 25).

Mit o Johnu F. Kennedyju se lahko razume skozi te teorije, vendar z določenimi zadržki. Avreola mita, kot jo podajata Mosca in Cassirer, pri Kennedyju ni negativna, pač pa gre za progresiven mit, za pozitiven mit, ki navdihuje. Kennedyjev mit je, kot za sodobni politični mit pravi Cassirer, produkt obrtnikov, vendar po njegovem nastanku nad njim nimajo več kontrole. Razvija in spreminja se glede na potrebo ljudi. Njegov mit lahko povežemo z mitom voditelja po Velikonji, in sicer lahko Kennedyja označimo za Heroja, saj je uspešno preprečil izbruh jedrske vojne, skupaj z njegovo administracijo pa ga lahko povežemo z mitom o Camelotu, kar ustreza tretjemu elementu mita o voditelju.

Še močnejša mitologizacija Kennedyja je nastopila po njegovi smrti. Takrat se je njegova priljubljenost še povečala in s tem postavila temelje za formiranje mita po atentatu.

4 Formiranje mita voditelja po atentatu

Razprave in raziskave povezane z definiranjem mita in interpretiranjem mitične izkušnje so nikoli končana zgodba. Na eni strani tako imenovane objektivne znanosti kritizirajo mit, da mu primanjkuje veljavnosti in resnice, medtem ko humanistične študije pripisujejo mitu osrednji pomen za kulturo in sebstvo. Pomen mitske naracije znotraj kulture lahko najboljše razumemo z njegovo mnogoterostjo pomenov, ustvarjalnostjo, raznolikostjo besednih iger in strukturo misli. V svojem bistvu nam politične mitologije pomagajo opredeliti osnovne ravni kulturne izkušnje in posledično povečajo našo občutljivost za diskurze o modernem mitu (Felkins in Goldman 1993, 448).

Mit je zaradi svoje živosti, prilagodljivosti in transparentnosti sposoben povezati staro in novo, absorbirati nove pomene, dati strukturo začetkom. Zato oblast za svoje potrebe vedno zaposluje

mit (McDonald 1969, 143). Izraba simbolov in ritualov s strani političnih voditeljev ni nova. Braden (1975, 126 v Felkins in Goldman 1993, 448) označuje uporabnika mita kot nekoga, ki uporabi mit kot »strategijo, razpoloženje ali način delovanja.« Potencial za oblikovanje in uporabljanje mita je bistveno pri neverjetni moči in izpostavljenosti ameriškega predsedovanja, ki ga opisujejo kot »gojišče« za mit (Rossister, 1960 v Felkins in Goldman 1993, 448). Za predsedovanje in predsednika Johna F. Kennedyja bi slednje z gotovostjo lahko trdili.

Kmalu po zmagi nad Nixonom je bil Kennedy spoznan za glasnika nove generacije, kar je že sam nakazal v inavguralnem govoru¹⁰. Narod je podlegel njegovim čarom, Kennedyjevi pa so Američanom predstavljali pravo kraljevo družino. Bolj kot arhitekt prihodnosti, je bil Kennedy zagovornik sprememb v svojem času (Parmet 1990, 31-33). Njegova glavna zapuščina je bila inspiracija, ki jo je dajal Američanom v obliki obljube boljšega sveta. Slednja pa je postala del ameriške politične mitologije (Felkins in Goldman 1993, 447).

Mesto v ameriški politični mitologiji, povezani s Kennedyjem zaseda tudi mit o Camelotu. Povezovanje voditelja v mitskem kontekstu z največjimi osebnostmi zgodovine pa Kennedyja povezuje s tretjim elementom mita o voditelju po Velikonji (1996, 42). Ideja Camelota ponuja širok kontekst za mit, ki vključuje kraljevski življenjski slog, hrabre viteze ter prizadevanje za pravico in resnico (Felkins in Goldman 1993, 448). Hkrati pa ta mit predstavlja žalostno usodo vladarja, ki so jo prej omenjeni idealisti pri svoji različici mita namerno spregledali (Rosenberg 1976, 58). Revizionisti so ponudili še drugačen, bolj zlovešč Camelot, v katerem Kennedyji poskušajo upravljati dogodke in podobe za lastne politične namene, kar je podobno Moscovi interpretaciji političnega mita. Vidal (1967, 99 v Felkins in Goldman 1993, 448) predstavlja tak pogled revizionistov z besedami: »Danes ima mrtev Kennedy veliko večjo moč kot živ Kennedy... Delno je ta pojav možno pripisati dejstvu, da narod potrebuje heroje... Vendar pa je večina legende zavestna kreacija družine Kennedy in njene stranke.«

Pogosto mitološki diskurz navdihujejo dramatične okoliščine in retorične krize kot najbolj primeren odziv na določeno situacijo. Medtem ko Camelot in Kennedyjev program *New Frontier*

¹⁰ Kennedy, John Fitzgerald, *Inaugural Address* (govor, Washington, 20. januar 1961): »Naj se širi beseda od tega časa in iz tega mesta naprej, tako med prijatelje kot sovražnike, da je bilo vladarsko žezlo podano novi generaciji Američanov – rojenih v tem stoletju, kaljenih v vojni, discipliniranih s težko doseženim mirom, ponosnih na našo starodavno dediščino – in nenaklonjenih počasnemu razveljavljanju tistih človekovih pravic, za katere se je ta narod vedno zavzemal in za katere se zavzemamo danes tako doma kot po svetu.«

predstavljata take okoliščine, pa je najzahtevnejša »retorična situacija« (Bitzrer, 1986 v Felkins in Goldman 1993, 449) Kennedyjevih let prav kontekst Kennedyjeve smrti. Še vedno obstaja in se tudi nadaljuje nenasitna, čustvena potreba po informacijah, pojasnilu in slavospevih. V svoji mučeniški smrti Kennedy sam navdihuje najbolj pristne mitične diskurze (Felkins in Goldman 1993, 449).

Kennedy je po smrti dosegel še večjo popularnost, kot jo je užival za časa življenja; zgodil se je preobrat javnega mišljenja, ki ga v času Kennedyjevih "tisoč dni" v Beli hiši nihče ni pričakoval. Zdi se, da so se njegova, le za las, ujeta zmaga na volitvah leta 1960, vprašljiva popularnost v Srednji Ameriki, kratek mandat in omejeni dosežki skorajda zarotili proti njemu. Vendar pa ga ugled, ki ga danes Kennedy uživa pri ljudeh – pri istih ljudeh, ki so dvomili v njegove voditeljske sposobnosti – dela za enega najbolj sijajnih ameriških junakov. K ohranitvi njegovega spomina je brez dvoma pripomogla tudi njegova brutalna smrt, ki je nekateri niso hoteli sprejeti za resnično (Rosenberg 1976, 52).

Manchester (v Felkins in Goldman 1993, 449), podobno kot Velikonja, povezuje Kennedyjev atentat z vsakdanjo mitično temo – ritualističnim umorom ljudskega junaka kot glasnika bogovom. Kennedyjev atentat je tragičen okvir znotraj katerega dramatično trčijo arhetipske podobe življenja in smrti, Obljuba in izguba Obljube. Reston (v Felkins in Goldman 1993, 449) je najbolj zajedljivo opisal najbolj tipično Obljubo upanja in obnove, ki je postala bistvena mitska podoba Kennedyjevih let: »V Dallasu ni bil ubit le predsednik, pač pa tudi obljuba. Smrt mladosti in upanja mladosti, lepote, miline in dotika čarobnosti.« Smrt je Kennedyju zagotovila mesto v ameriški mitični zapuščini. Vendar ne toliko človek sam, ampak kar je predstavljal mnogim ljudem – ponovno rojstvo upanja, obljuba mladostnih možnosti in posameznikove obveznosti pri ustvarjanju boljšega sveta (Felkins in Goldman 1993, 449).

Smrt Johna F. Kennedyja je postala ameriška tragedija, drama tako globalnih kot intenzivno intimnih razsežnosti (Morrow 1983). Dogodek je za trenutek združil običajno ločeni razsežnosti javnega in zasebnega življenja. Američani so Kennedyjevo smrt občutili na globoko osebni ravni: oni in on so bili odneseni v tretjo dimenzijo – mitično dimenzijo. Antični Grki so bili prepričani, da so se bogovi in boginje spustili na Zemljo in se pomešali med njih, jim pomagali

ali izdali. Drama izpred skoraj 50 let je Kennedyja spremenila v nekakšnega ameriškega boga (Morrow 1983).

Še danes Kennedy zavzema nenavadno mesto v nacionalni duši. Njegova prisotnost v spominu ostaja močna, nesorazmerna z njegovimi bistvenimi dosežki (Morrow 1983).

K ohranitvi spomina so pripomogli tudi ameriški predsedniki, ki so ga nasledili na položaju. Največ zaslug ima Lyndon B. Johnson, ki je prevzel vodenje države po Kennedyjevem atentatu. V svojih govorih ga je stalno omenjal, ga hvalil in se spominjal njegovih dosežkov, kar je veliko pripomoglo h kreiranju njegovega mita. K ohranjanju in spreminjanju mita pa so prispevali tudi ostali predsedniki, tako demokratski kot republikanski. Nas bo v nadaljevanju zanimalo ohranjanje Kennedyjevega duha v govorih in ravnanjih predsednikov, in sicer, v kakšnem kontekstu se pojavlja Kennedyjev duh v govorih posameznih predsednikov ter kakšne razlike se pri tem pojavljajo med demokratskimi in republikanskimi predsedniki.

5 Ohranjanje in spreminjanje Kennedyjevega mita med republikanskimi in demokratskimi predsedniki

Izvršilna oblast v Združenih državah je skoncentrirana v predsedniku. To prispeva k proizvodnji določenih mitov, kar velja tudi za predsedovanje Johna F. Kennedyja. Po atentatu se je Kennedyjev mit spreminjal in prečiščeval, podrl vse zemeljske meje in poletel proti sferi nadnaravnega (Beck 1974, 48-49). Njegova smrt je za številne Američane označevala nenaden konec stabilnosti. Kennedyjeva leta predsednikovanja so postala epizoda med Eisenhowerjevo spokojnostjo in Johnson-Nixonovim nemirom. V svoji vlogi glasnika nove generacije je bil precej kredibilen. Pod njegovim vodstvom je javnost dobila jasno sporočilo pragmatičnega idealizma – z Mirovnimi silami in Zvezo za napredek je navdihnil novo generacijo Američanov. S prihodom na oblast je Kennedy prekrojil tudi predsednikovanje samo. Nasledniki so se morali spopasti s standardi, ki jih je postavil Kennedy – njegovo retoriko, njegove iskrive tiskovne konference, privlačnost prve družine, njegov občutek za stil, njegovo prizadevanje za ameriško kulturo. Kennedy je pri javnosti vzbudil občutek ugodja glede človeka, ki so ga postavili v Belo hišo, in sicer zahvaljujoč njegovi sposobnosti ustvarjanja podobe. Mnenjska raziskava, ki jo je

leta 1983 med Američani izvedla znana agencija Gallup, je pokazala, da je bil njihov najljubši bivši ameriški predsednik (Parmet 1990, 32-36).

John F. Kennedy se ni ohranjal le v spominu javnosti, pač pa so k ohranitvi njegovega duha prispevali tudi predsedniki, ki so ga nasledili na položaju. Kennedy je bil predmet mnogih raziskav, a redke med njimi so preko teorij mitov analizirale Kennedyjev duh v dejanjih in političnih govorih ameriških predsednikov. V nadaljevanju bomo tako preučili, kakšne so razlike v ohranjanju Kennedyjevega duha med demokratskimi in republikanskimi predsedniki, v povezavi s katerimi tematikami ga omenjajo (v povezavi z vojno, zunanjo politiko itd.) in ali je to omenjanje v govorih implicitno ali eksplicitno. Prvi sklop preučevanih predsednikov predstavljajo demokrati, saj predvidevamo, da k ohranjanju Kennedyjevega duha več prispevajo njegovi politični somišljeniki.

5.1 Demokratski predsedniki:

1. Lyndon B. Johnson (22. 11. 1963 – 20. 1. 1969)

Prvega predsednika po Kennedyjevem atentatu je čakala vse prej kot lahka naloga. Ubiti predsednik je bil simbol mladosti in napredka, njegova smrt pa je povzročila kolaps optimizma. Tako je Johnsona doletelo veliko primerjanje s Kennedyjem, in sicer bolj z njegovim mitom, kot pa z njegovimi dosežki.

Z nepričakovanim prihodom na oblast je Johnson na svoja ramena prevzel uzakonjanje ukrepov, s katerimi se je do tedaj ukvarjal predsednik Kennedy – nov zakonski osnutek o človekovih pravicah ter znižanje davkov. Že v prvem govoru po atentatu, 27. novembra 1963, je pred kongresom spregovoril o Kennedyjevih sanjah in načrtih. Pri tem se je zavezal, da jih bo kar največ poskušal izpolniti, za pomoč pa se je obrnil na vse Američane¹¹.

¹¹ Johnson, Lyndon Baines, *Address to Joint Session of Congress* (govor, Washington, 27. november 1963).

Johnson pa ni le izpolnjeval Kennedyjevih načrtov, temveč je predstavil svoj program »Great Society«, ki je vključeval pomoč za izobraževanje, program socialnega zavarovanja Medicare¹², prenovu mest, nadzor in preprečevanje kriminala in prestopništva ter omogočanje volilne pravice vsem. Johnsonov govor o volilni pravici¹³ spominja na Kennedyjev govor o državljskih pravicah in segregaciji črncev¹⁴ oz. je nekakšno nadaljevanje tega govora. Lahko trdimo, da ta govor predstavlja implicitno nadaljevanje Kennedyjeve progresivnosti. Kongres je Johnsonova priporočila hitro sprejel. Za časa njegove administracije so v okviru zunanje politike potekala tudi pogajanja in podpis Sporazuma o neširjenju jedrskega orožja ter Pogodbe o raziskovanju vesolja. Država je pod njegovim vodstvom napredovala pri raziskovanju vesolja, vključno z obkroženjem lunine orbite decembra leta 1968. Prav tako pa je doživel tudi izstrelitev Apolla 11 in pristanek ameriških astronautov na luni julija 1969. Raziskovanje vesolja je Američanom v svojem inavguralnem govoru obljubil že Kennedy¹⁵. Po letu 1965 nov zagon dobila dve pomembni krizi: državljski nemiri in vojna v Vietnamu. Na domačih tleh so po celi državi izbruhnili nemiri, ki jih je podžigala diskriminacija in revščina. Vzrok za drugo krizo pa je bil Vietnam. Vojni konflikti na tem področju so se začeli že leta 1955 ter se preko Kennedyjeve administracije nadaljevali v Johnsonovo. Zadnje mesece Kennedyjevega predsednikovanja je njegova priljubljenost začela padati ravno zaradi ukrepov v Vietnamu. Nezadovoljstvo državljanov se je tako po Kennedyjevem atentatu preneslo na Johnsona, Kennedyjeva priljubljenost pa je nepričakovano zrasla. Kljub Johnsonovim prizadevanjem za doseg sporazuma, se je vojna vseeno nadaljevala. Posledično se je tudi odločil, da ne bo še enkrat kandidiral za predsednika, ampak se bo raje posvetil domačim in tujim programom (Goodwin 1991).

Predsednik Johnson je odigral pomembno vlogo pri kreiranju Kennedyjevega mita. Govor za govorom je Johnson označeval Kennedyja kot prvaka miru in napredka, kot človeka z neomejenim talentom, sposobnostjo in vrlino (Schuyler 1987, 503). Govor pred Generalno

¹² Medicare je program socialnega zavarovanja, ki ga upravlja vlada Združenih držav Amerike. Program zagotavlja zdravstveno zavarovanje ljudem, starejšim od 65 let in tistim, ki izpolnjujejo določene kriterije, postavljene s strani programa (Medicare).

¹³ Johnson, Lyndon Baines, *Speech before Congress on Voting Rights* (govor, Washington, 15. marec 1965).

¹⁴ Kennedy, John Fitzgerald, *Address on Civil Rights* (govor, Washington, 11. junij 1963).

¹⁵ Kennedy, John Fitzgerald, *Inaugural Address* (govor, Washington, 20. januar 1961).

skupščino Združenih narodov 17. decembra 1963 je odprl z besedami, posvečenimi Kennedyju¹⁶. Tudi v nadaljevanju je govor prežet s Kennedyjevim duhom, saj Johnson govori o končanju hladne vojne, preprečevanju razpečevanja jedrskega orožja in državljanskih pravicah za vse Američane – vse to je želel doseči že Kennedy.

Tako Johnson kot Kennedy govore podkrepita z osebnimi izpovedmi in prošnjami, usmerjenimi na poslušalce. V kasnejših govorih o zunanji politiki Johnson, prav tako kot Kennedy, poudarja skupno reševanje sporov in doseganje miru (eden takih govorov je npr. govor o ameriški zunanji politiki v Aziji, ki ga je imel 12. julija 1966)¹⁷.

Če je Johnsonu Kennedyjev mit koristil v zgodnjih letih v Beli hiši, je bil dolgoročni vpliv nanj uničujoč. Prezgodnja smrt Kennedyja je prispevala k nemogočim standardom za primerjavo med Johnsonom in njegovim predhodnikom. Johnson je za časa svojega predsednikovanja stalno zatrjeval, da le izpolnjuje Kennedyjeve obljube, zato je bil primoran deliti zasluge za uspehe z mrtvim predsednikom. Ko pa se mu je zalomilo, je Johnson za napake odgovarjal sam (Schuyler 1987, 504).

2. Jimmy Carter (20. 1. 1977 – 20. 1. 1981)

Po dobrih desetih letih za Lyndonom Johnsonom je mesto predsednika zasedel Jimmy Carter. V predvolilni boj je vložil veliko energije, potovanj, obiskov mest in ogromno javnih nastopov. Nekaterim se je zdel na prvi pogled malenkost podoben Kennedyju, a se mu v govornih sposobnostih še zdaleč ni približal. Prihod Carterjev v Belo hišo za Američane ni bil tako atraktiven kot prihod Kennedyjev, saj se predsednikov stil in eleganca prve dame nista mogla kosati z Johnom in Jackie Kennedy. V domači politiki Carter ni bil več glasnik nove generacije, vendar njegov vpliv ni bil zanemarljiv. Prizadeval si je popraviti odnos vlade do Američanov, ga narediti bolj kompetentnega in sočutnega ter omiliti inflacijo in obrestne mere, kar pa je državo vodilo v kratko recesijo. Na področju zunanjih zadev so njegovi dosežki vključevali mirovni sporazum med Egiptom in Izraelom, podpisan v Camp Davidu, ohranjanje ratifikacije Panamskega kanala, ureditev polnih diplomatskih odnosov z Ljudsko republiko Kitajsko ter zaključena pogajanja o jedrskem oboroževanju SALT II s Sovjetsko Zvezo (Bourne 1997).

¹⁶ Johnson, Lyndon Baines, *Address to the U. N. General Assembly* (govor, New York, 17. december 1963).

¹⁷ Johnson, Lyndon Baines, *Speech on U. S. Foreign Policy in Asia* (govor, Washington, 12. julij 1966).

Svet se je od Kennedyjeve smrti spremenil in Carter, za razliko od Johnsona, ni bil več pod tako močnim Kennedyjevim vplivom. Vseeno pa se v Carterjevih govorih pojavljajo določene teme, ki spomnijo na Kennedyjevo poslanstvo. V govoru o energetske krizi (t. i. Govor o krizi samozavesti), 15. julija 1979, je Američane nagovarjal k skupnemu reševanju krize, saj se morajo vsi truditi za skupno dobro¹⁸. Za vplivanje poguma je v istem govoru naštel še različne dosežke Američanov, med drugim tudi pristanek na luni, katerega pobudnik je bil Kennedy. Verovanje v skupno moč je bilo prisotno tudi v Kennedyjevih govorih (to je npr. prisotno v poročilu o berlinski krizi, ki ga je imel 25. julija 1961)¹⁹. Najpomembnejša skupna točka obeh predsednikov pa je bil boj za enakopravnost in človekove pravice. Slednjim se je Carter posvetil tudi po koncu mandata.

3. Bill Clinton (20. 1. 1993 – 20. 1. 2001)

S prihodom na oblast je Clinton mnoge spomnil na Kennedyja. Tako kot Kennedy je tudi Clinton postal glasnik nove generacije, saj je postal prvi predsednik baby-boom generacije. Njegovo administracijo je zaznamovala najdaljša gospodarska rast, inflacija je bila najnižja v obdobju 30 let, stopnja kriminala pa je padala. Po dolgem času je predlagal prvi uravnotežen proračun in dosegel proračunski presežek. Neuspeh zdravstvene reforme v drugem mandatu je Clintona prisilil na preusmeritev pozornosti z razglasitvijo, da je »doba velikih vlad mimo«. Prizadeval si je nadgraditi izobraževanje, omejiti prodajo orožja ter okrepiti okoljske predpise. Na mednarodnem področju je izvedel intervencije v Iraku in Bosni, zavzemal pa se je tudi za bolj odprto mednarodno trgovino in svetovno kampanjo proti trgovini z drogami. Leta 1998 so Clintonu zaradi netaktnega odnosa z mlado pripravnico v Beli hiši sodili v senatu, kjer so ga oprostili vseh obtožb. Za svoja dejanja se je opravičil ter nadaljeval svoje delo kot predsednik (The Presidential Timeline 2008a).

Kot že rečeno, je Clintonov prihod na oblast zopet oživil spomin na Kennedyja, saj je s svojim imidžem številne Američane spomnil nanj. Mediji so se množično razpisali tudi o novi dobi Camelota (Solomon 1997). Izbrskali so celo fotografijo mladega Clintona, kako se rokuje s

¹⁸ Carter, Jimmy, »*Crisis of Confidence*« *Speech* (govor, Washington, 15. julij 1979).

¹⁹ Kennedy, John Fitzgerald, *Report on Berlin Crisis* (govor, Washington, 25. julij 1961).

tedanjim predsednikom Johnom F. Kennedyjem in razglasili, da je »vladarsko žezlo podano generaciji, ki se jo je dotaknil in navdihnil Kennedy« (Shapiro 1992).

Oba sta bila privlačna moška, ki so ju množice žensk občudovale in kričale ob njunih javnih nastopih. Skupna točka obeh predsednikov so posledično bile tudi ljubezenske afere. V Kennedyjevem času je bila to nekakšna javna skrivnost, saj so mediji za njegove afere vedeli, a ga o njih niso spraševali niti o njih pisali (Dallek 2003, 477). V času Clintonove administracije pa je bilo zanimanje za njegovo intimno življenje s strani javnosti zelo veliko. Na dan je prišlo Clintonovo prešuštvo, za kar so mu tudi sodili, a so ga oprostili vseh obtožb (The Presidential Timeline 2008a). Kennedy je bil kljub temu mitologiziran, prešuštvo ni vplivalo na kreiranje njegovega mita. Po drugi strani pa so Clintona medijsko linčali, republikanci pa so demonizirali njegovo podobo.

V svojih govorih je na prvo mesto Clinton postavljaj ljudi. V obeh inavguralnih govorih, 20. januarja 1993 in 20. januarja 1997, je nagovarjal Američane, naj pri reševanju težav stopijo skupaj, saj ni vse odvisno le od vlade²⁰. To je bila že želja Kennedyja²¹. Posebej pa je Clinton Kennedyja omenil v govoru o državni pomoči, kjer kot enega uspešnih državnih programov omenja Kennedyjeve Mirovne sile²².

Sredi devetdesetih let 20. stoletja pa so mediji opustili njuno primerjanje. Predsednik Clinton ni dosegal srčnosti Kennedyjeve podobe. Te podobe pa, ironično, ni dosegal niti John Kennedy. Resnični predsednik Clinton je precej spominjal na resničnega predsednika Johna Kennedyja – oba sta bila zavezana ekonomskim elitam, nista hotela prekrižati načrtov velikim poslom ali izzivati Pentagon (Solomon 1997).

4. Barack Obama (20. 1. 2009 –)

Z Obamovim prevzemom oblasti je po dveh mandatih republikanca v Beli hiši zopet zapihal svež veter. Barack Obama je postal 44. ter hkrati prvi afroameriški predsednik Združenih držav. Že v predvolilnem boju so se začele primerjave s Kennedyjem. Slednjemu so na poti do položaja

²⁰ Clinton, Bill, *Inaugural Address* (govor, Washington, 20. januar 1993). Clinton, Bill, *Second Inaugural* (govor, Washington, 20. januar 1997).

²¹ Kennedy, John Fitzgerald, *Report on Berlin Crisis* (govor, Washington, 25. julij 1961).

²² Clinton, Bill, *National Service Address* (govor, New Orleans, Louisiana, 30. april. 1993).

očitali najmanj dve nepremostljivi oviri. Prva je bila pomanjkanje izkušenj v primerjavi s starejšimi kandidati. Druga ovira pa je bila njegova dediščina – njegova veroizpoved. Takrat so njegovi nasprotniki, med njimi tudi predsednik Truman, govorili, da je še »prezgodaj« za katoliškega predsednika, da država še »ni pripravljena« nanj. Obama je brez dvoma slišal podobno mišljenje glede barve svoje kože ter tudi glede pomanjkanja izkušenj (Sorensen 2007). V predvolilnem boju je podporo Obami izrazila tudi Caroline Kennedy, ki jo je Barack spomnil na njenega očeta (Kennedy 2008). Kennedyjeva zapuščina in avreola Camelota sta tako postali močni in hkrati tihi temi, ki sta podpirali kampanjo.

Kot aktualni ameriški predsednik je Obama na notranjepolitičnem področju, februarja 2009, podpisal zakonodajo za spodbudo gospodarstva v obliki listine za reševanje in ponovno vlaganje, marca 2010 je podpisal pomemben del zakonodaje za reformo zdravstvenega varstva (zakon za zaščito pacientov in dostopnost nege), julija 2010 pa je podpisal Dodd-Frank Wall Street reformo in Zakon o varstvu potrošnikov, ki sta sestavni del njegovih prizadevanj pri finančni reformi. Na področju zunanje politike je po skoraj sedmih letih in pol končal vojne operacije v Iraku ter začel postopen umik vojakov iz države. V Afganistanu je povečal število čet, z Rusijo pa je podpisal pogodbo o nadzoru nad orožjem. Osmega oktobra 2009 je Obama postal dobitnik Nobelove nagrade za mir (The White House 2009b).

Kennedyjevi govori, kot tudi govori Obame so bili osredotočeni na več skupnih tem: upanje, odločenost v uspeh, nezadovoljstvo s statusom quo ter zaupanje v presojo Američanov (npr. Obamov govor pred kongresom 24. februarja 2009, Kennedyjevo poročilo kongresu o obdavčitvi 20. aprila 1961)²³. Na področju zunanje politike sta oba poudarjala pomen predstavniške demokracije, mir, potrebo po povrnitvi položaja Amerike v svetu, moralno avtoriteto in vodstvo (npr. Kennedyjev govor pred Generalno skupščino Združenih narodov 25. septembra 1961, Obamov govor na Univerzi v Kairu 4. junija 2009)²⁴. Oba sta premišljena govorca, ki se zanašata na komunikacijo vrednot in upanja. Vendar pa eksplicitno omenjanje Kennedyja in njegovih dosežkov v Obamovih govorih ni zaslediti.

²³ Obama, Barack, *Address Before a Joint Session of Congress* (govor, Washington, 24. februar 2009).

Kennedy, John Fitzgerald, *Special Message to the Congress on Taxation* (govor, Washington, 20. april 1961).

²⁴ Kennedy, John Fitzgerald, *Address to the U. N. General Assembly* (govor, New York, 25. september 1961).
Obama, Barack, *Address at Cairo University* (govor, Kairo, 4. junij 2009).

Ohranjanje Kennedyjevega duha je prisotno pri vseh demokratskih predsednikih. Eksplicitno o njem govori le Lyndon Johnson, pri vseh ostalih pa se duh pojavlja bolj implicitno. Prisoten je v govorih o vojni, o dosežkih Američanov, o doseganju miru, o skupnem reševanju težav itd. K mitologizaciji pa hkrati prispevajo tudi mediji, ki eksplicitno primerjajo javne podobe nekaterih demokratskih predsednikov z javno podobo Kennedyja.

Drugi pol predstavljajo republikanski predsedniki, Kennedyjev nasprotni tabor, zato predvidevamo, da ohranjanje Kennedyjevega duha ni tako intenzivno kot pri demokratskih predsednikih.

5.2 Republikanski predsedniki:

1. Richard M. Nixon (20. 1. 1969 – 9. 8. 1974)

Richard Nixon je bil Kennedyjev republikanski nasprotnik v predvolilnem boju leta 1960. Bila sta prva predsedniška kandidata, ki sta se besedno spopadla pred televizijskimi ekrani in s tem postavila mejni kamen pri uporabi tega medija v politične namene. Že tu se je opazila velika razlika med kandidatom – mlad in postaven Kennedy je pred kamero deloval zelo sproščeno, poskrbel je, da mu je publika »jedla iz roke«, Nixon, s poškodovano nogo in neobrito brado, pa je deloval napeto in nemirno. Gledalci so posledično več glasov namenili Kennedyju, ki je postal 35. predsednik (Foner 2006).

Nixon je imel precej drugačno javno podobo kot Kennedy. V javnosti se je kazal kot čemerna, neprijetna in skrivnostna oseba, za razliko od ljubljenca medijev, Kennedyja. Kljub vsemu pa je bil uspešen v delu, ki ga je opravljal (npr. vzpostavitev diplomatskih odnosov s Kitajsko).

Kot prvi republikanec, ki je po Kennedyjevi smrti prišel na oblast, si je Nixon za prvi cilj postavil spravo, saj so pretresi v ameriških mestih (rasizem) ter vojna v tujini razdelili narod. Njegovi dosežki za časa mandata so vključevali prenos določenih pooblastil s federalnega nivoja na nivo posameznih držav, sprejemanje novih zakonov proti kriminalu ter ustanovitev široke palete okoljskih programov (okoljevarstvena agencija, državna administracija za oceane in atmosfero). Eden bolj dramatičnih trenutkov njegovega prvega mandata je bil zagotovo pristanek na luni leta 1969. Nekateri njegovi najbolj odmevni dosežki pa se tičejo njegovega prizadevanja

za svetovno stabilnost. Z obiski Pekinga in Moskve je zmanjšal napete odnose z Ljudsko republiko Kitajsko in Sovjetsko zvezo. Obisk Kitajske je odprl diplomatske odnose med državama, z ruskim voditeljem Leonidom Brežnjevom pa je podpisal pogodbo o omejitvi strateškega jedrskega orožja. Postopno je zmanjšal število vojakov v Vietnamu ter dokončno končal ameriško vpletenost v Indokini. Leta 1974 se je njegov državni sekretar Henry Kissinger pogajal za rešitev sporazumov med Izraelom ter njegovima nasprotnikoma Egiptom in Sirijo. Še pred dokončnim razpletom pa je bil zaradi afere Watergate Nixon prisiljen k odstopu (Black 2007).

K utrditvi Kennedyjevega mita je veliko prispevala prav afera Watergate. Čas Kennedyjeve administracije je bil povezan z obljubo upanja in obnove, s skupnim reševanjem problemov in z dobo napredka. Omenjena afera pa je povzročila konec nedolžnosti, korupcijo in sprijenost oblasti.

Čeprav se ga večina spominja po tej aferi, pa obstaja tudi pozitivna plat Nixonovega predsednikovanja. Tako kot Kennedy si je tudi Nixon veliko prizadeval za omejevanje jedrske nevarnosti, za meddržavno povezovanje in pogajanje ter za ohranjanje miru. Verjel je v sposobnost Američanov, da s skupnim delovanjem lahko dosežejo vse, kar je poudarjal tudi Kennedy. Pri drugem inavguralnem govoru si je Nixon vsebinsko sposodil Kennedyjev najslavnejši stavek inavguralnega govora »...*ne sprašujte, kaj vaša država lahko stori za vas – vprašajte, kaj vi lahko storite zanj*o.«²⁵, in sicer »...*naj se vsak vpraša –ne le, kako lahko pomaga vlada, ampak tudi, kako lahko pomagam sam?*«²⁶.

Kljub drugačnemu političnemu prepričanju, je Nixon precej prispeval k ohranjanju Kennedyjevega duha. Nixonova progresivnost, poseganje po zvezdah in verjetje v prihodnost na eni strani ter korupcija in obsedenost z oblastjo na drugi strani, so še bolj utrdile pozitivnost Kennedyjevega mita.

²⁵ Kennedy, John Fitzgerald, *Inaugural Address* (govor, Washington, 20. januar 1961).

²⁶ Nixon, Richard Milhous, *Second Inaugural Address* (govor, Washington, 20. januar 1973).

2. Gerald Ford (9. 8. 1974 – 20. 1. 1977)

Kot 38. predsednik je po odstopu Richarda Nixona (odstop predsednika se je tokrat zgodil prvič v zgodovini ZDA) nastopil Gerald Ford. V javnosti je bil precej priljubljen, dokler ni Nixona oprostil vseh obtožb v aferi Watergate. Bil je dober športnik, lahko se je pohvalil tudi s svojimi kariernimi dosežki, vendar je za razliko od uglajenega intelektualca Kennedyja, veljal za nerodnega in preprostega povprečneža. Njegov prvi cilj je bil zajezi inflacijo (program *Whip Inflation Now*), a ko je recesija postala glavni nacionalni problem, je preusmeril svoje ukrepe v spodbujanje gospodarstva. Glede zunanje politike se je Ford po padcu Kambodže in južnega Vietnama trudil ohraniti moč in prestiž ZDA. Prav tako je veliko truda vložil tudi v ohranjanje miru na Bližnjem vzhodu. Fordova administracija je z zagotavljanjem pomoči Izraelu in Egiptu prepričala obe državi v sprejetje začasnega sporazuma o premirju. Ford je obiskal Južno Korejo in Japonsko – slednjo je obiskal kot 1. ameriški predsednik ter tudi Sovjetsko zvezo, kjer sta s predsednikom Brežnjevom postavila nove omejitve glede jedrskega orožja. Leta 1976 je Ford osvojil republikansko nominacijo za predsednika, vendar je izgubil volitve proti demokratskemu nasprotniku Jimmyju Carterju (The Presidential Timeline 2008b, The White House 2009c).

Vzpostavljanje miru in jedrsko orožje sta bili še vedno aktualni temi Fordove administracije. Tako kot Kennedy je tudi Ford poudarjal pomen sodelovanja Amerike in Evrope pri doseganju miru in samem partnerstvu med celinami, v zvezi z jedrskim orožjem pa je postavil nove omejitve²⁷. S Kennedyjem ga vežejo le določene, univerzalne teme, kot je npr. vzpostavljanje miru. Pri Fordu je tako duh Kennedyja prisoten bolj implicitno.

3. Ronald Reagan (20. 1. 1981 – 20. 1. 1989)

Kot predsednik je nastopil 20. januarja 1981. Le 69 dni kasneje je bil ranjen v poskusu atentata, a je hitro okreval. Lotil se je zmanjševanja davkov in vladnih izdatkov, pri čemer je zavračal odstopanje od teh ukrepov, ko je povečanje izdatkov za vojsko pripeljala do velikega primanjkljaja. Z uspešno predsedniško kampanjo si je leta 1984 zagotovil še drugi predsedniški mandat. Po koncu njegove administracije je država uživala najdaljše zabeleženo obdobje miru, brez recesije ali depresije. V času predsednikovanja je povečal izdatke za obrambo za 35 odstotkov, kljub temu pa je poskušal izboljšati odnose s Sovjetsko zvezo. S sovjetskim

²⁷ Ford, Gerald Rudolph, *Remarks in Helsinki* (govor, Helsinki, 1. avgust 1975).

voditeljem Mihailom Gorbačovom je s pogajanjem dosegel podpis pogodbe, ki bi odpravila jedrske rakete srednjega dosega (The Presidential Timeline 2008c).

Reagan je bil za razliko od Kennedyja precej starejši predsednik, vendar pa se je znal priljubiti ljudem, tudi mlajši volivci so ga podpirali. K temu je prispevala kombinacija njegovega stila govora, neustrašnega patriotizma, pogajalskih sposobnosti in iznajdljive uporabe medijev. Za razliko od Kennedyja je Reagan gradil svojo javno podobo na bolj konservativnih elementih, izkušenosti, trdnosti ter domnevni preprostosti. Kljub temu, da so se za časa njegove administracije razlike med bogatimi in revnimi še povečale, je med ljudmi vzbujal zaupanje. Zaradi svojega optimizma je bil zelo uspešen v povezovanju z Američani. Imel je močno zaupanje vase in v Američane. Posledično se je vzpostavil tudi njegov mit, s čimer so republikanci odgovorili na Kennedyjev mit pri demokratih.

Tudi pri Reaganu se Kennedy pojavlja implicitno, njegov duh je čutiti v govorih. Lep primer tega povezovanja je Reaganov govor v Berlinu. Tako Reagan kot Kennedy sta imela priložnost govoriti v Nemčiji, kjer sta soočila komunizem in Sovjetsko zvezo z naprednim, izoliranim zahodnim oporiščem, Berlinom. Oba sta tudi uporabila nemški jezik in se s tem še bolj približala poslušalcem. Kennedyjev govor leta 1963 je bil prežet z nesmrtnimi frazami, kot sta npr. »*Ich bin ein Berliner.*«²⁸ ter »*Lass' sie nach Berlin kommen. Let them come to Berlin.*«²⁹ Reagan in njegovi pisci govorov so se vsekakor zavedali, da je Kennedy pustil močan vtis, zato si je Reagan, ko je čez več kot dve desetletji stal pred Brandenburškimi vrati, v svojem govoru privoščil še bolj drzne izjave: »*Come here to this gate! Mr. Gorbachev, open this gate! Mr. Gorbachev, tear down this wall!*«³⁰ (Metcalf 2004, 67-68).

4. George H. W. Bush (20. 1. 1989 – 20. 1. 1993)

George Herbert Walker Bush je bil zadnji veteran druge svetovne vojne, ki je leta 1989 prisegel kot 41. ameriški predsednik. Za časa njegove administracije se je odvilo nekaj najpomembnejših dogodkov v novejši zgodovini: padec berlinskega zidu in ponovna združitev Nemčije, konec hladne vojne in razcvet demokracije v zahodni Evropi ter nastanek novega partnerstva z Rusijo,

²⁸ »Sem Berlinčan.«

²⁹ »Naj pridejo v Berlin.«

³⁰ »Pridite do teh vrat! Gospod Gorbačov, odprite ta vrata! Gospod Gorbačov, podrite ta zid!«

ki je bilo potrjeno z zgodovinskima pogodbama zmanjšanja orožja (SALT I ter kasneje SALT II). Na področju mednarodnega gospodarstva je Bush poskušal izkoristiti nove priložnosti s pomočjo politike proste trgovine, ki je na severni polobli dosegla vrhunec s severnoameriškim sporazumom o prosti trgovini. S koncem hladne vojne in prihodom novih izzivov je predsednik želel pokazati možnosti za kolektivno varnost. Tako je zbral koalicijo 30 narodov, ki so nasprotovali invaziji Iraka na Kuvajt. Z operacijo Puščavski vihar so Američani Irak zapustili kot zmagovalci. V domovini pa se je Busheva administracija med drugim zavzemala za reformo izobraževanja in varstvo okolja. Listina *Američani z invalidnostjo* je postavila nove temelje pri nujenju pomoči telesno in duševno prizadetim, revizija zakona o kakovosti zraka pa sodi med najpomembnejše dosežke okoljske zakonodaje (The Presidential Timeline 2008č).

Obe administraciji je zaznamovala tudi vojna, prvo administracijo v Vietnamu in drugo v Perzijskem zalivu. Tako Kennedy kot Bush sta obljubila znižanje davkov, vendar slednji obljube ni izpolnil, Kennedyjev predlog pa je kongres sprejel šele leta 1964.

Od Kennedyjeve smrti do začetka Busheve administracije se je politična situacija tako doma kot v svetu precej spremenila. Totalitarizem se je poslavljal, železna zavesa je padla in Berlin je ponovno postal združen. Kennedyjev duh v Bushevih govorih skoraj ni prisoten, izjema je le njegov inavguralni govor, kjer govori o koncu dobe totalitarizma, prevetritvi idej, meddržavnem povezovanju ter vrnitvi svobode³¹. Tudi Kennedy je namreč v svojem inavguralnem govoru govoril o novi, povojni dobi, svobodi in povezovanju³². V ostalih Bushevih govorih pa se Kennedyjev duh pojavlja le implicitno.

5. George W. Bush (20. 1. 2001 – 20. 1. 2009)

Po demokratu Billu Clintonu je 43. predsednik ZDA postal George Walker Bush. Njegova prva iniciativa na položaju je bila listina za reformo izobraževanja otrok *Nobenega otroka ne bomo pozabili*. S prihodom na oblast se je moral takoj soočiti z recesijo, zato je zmanjšal davke, vendar so imeli od tega korist le bogati (Wallace 2001). Tudi ukrepi glede izboljšanja kvalitete zraka niso prispevali k napredku na tem področju, hkrati pa je administracija zavajala javnost glede stanja globalnega segrevanja (Associated Press 2004). Na področju zdravstva je Bush posodobil Medicare s tem, da je povečal ugodnosti starejših pri zdravilih na recept. Kot predsednik je

³¹ Bush, George H. W., *Inaugural Address* (govor, Washington, 20. januar 1989).

³² Kennedy, John Fitzgerald, *Inaugural Address* (govor, Washington, 20. januar 1961).

implementiral sporazume o svobodni trgovini z več kot ducatom narodov ter uvedel globalno iniciativo HIV/AIDS. Bushevo administracijo je najbolj zaznamoval teroristični napad 11. septembra 2001, kar je povzročilo oznanitev globalne vojne proti terorizmu. Še istega leta je odredil invazijo na Afganistan, leta 2003 pa še na Irak. Bush je uspešno kandidiral za drugi mandat, a je po ponovni izvolitvi njegova popularnost strmo padla, saj se mnogi niso strinjali z njegovo politiko reševanja opustošenja, ki ga je leta 2005 povzročil hurikan Katrina, ter z njegovo politiko v Iraku in Afganistanu. Decembra leta 2007 so ZDA vstopile v najdaljše obdobje recesije po drugi svetovni vojni, kar je še poslabšalo mnenje o administraciji (Pickett 2008).

V primerjavi z Bushem sta bili Kennedyjeva javna podoba in intelektualnost neizpodbitna, Bush pa je svoj imidž zgradil na podobi ameriškega kavboja z vprašljivim intelektom, na kar so apelirale njegove številne jezikovne napake v govorih, ki so dobile pogovorno oznako *bušizmi*. Bush je pravo nasprotje Kennedyja, kar še bolj utrjuje Kennedyjev mit. Njuna skupna točka je le mladost. Tako kot pri ostalih republikanskih predsednikih je tudi pri Bushu Kennedyjev duh prisoten le implicitno.

Ohranjanje Kennedyjevega mita med republikanskimi predsedniki ni bilo tako intenzivno kot med demokraskimi. Kennedyjev duh se je pojavljal bolj izjemoma, pa še to le implicitno. Vseeno pa lahko trdimo, da so nekateri republikanski predsedniki prispevali k utrditvi mita, saj je njihovo negativno ravnanje prispevalo k povečanju Kennedyjeve pozitivnosti.

Iz pričujoče analize lahko razberemo, da Kennedyjev mit ni le stvar preteklosti, pač pa tudi stvar sedanjosti, saj je z Obamovim prevzemom oblasti do neke mere zaživel novo življenje. V politični sferi tako lahko trdimo, da Kennedyjev duh še vedno živi. Pri tem pa se nam zastavlja vprašanje, kaj se v politični sferi dogaja z duhom cele dinastije. Ali danes govorimo le o ohranjanju Kennedyjevega duha ali se ohranja spomin na celo dinastijo?

6 Ali danes, v politični sferi, govorimo o Kennedyjevem duhu ali duhu cele dinastije Kennedyjev?

Od atentata na Johna F. Kennedyja je minilo že več kot 50 let. Njegova smrt je postala ameriška tragedija, drama tako globalnih kot intenzivno intimnih razsežnosti, ki je Kennedyja spremenila v nekakšnega ameriškega boga. Dogodek je za trenutek združil običajno ločeni razsežnosti javnega in zasebnega življenja, saj so Američani Kennedyjevo smrt občutili na globoko osebni ravni (Morrow 1983). Večina Američanov je bila mnenja, da je Dallas označeval nenaden konec stabilnosti, Kennedyjeva leta predsednikovanja pa so postala epizoda med Eisenhowerjevo spokojnostjo in Johnson-Nixonovim nemirom. Kennedyjev ugled ni bil odvisen le od njegovega stila, pač pa je do določene mere nanj vplivala medlost in počasnost Eisenhowerjevih petdesetih let. Kennedy je dejal, da je govoril za novo generacijo, in v tej vlogi je bil precej kredibilen. Pod njegovim vodstvom je javnost dobila jasno sporočilo pragmatičnega idealizma – z Mirovnimi silami in Zvezo za napredek je navdihnil novo generacijo Američanov (Parmet 1990, 32-33).

Kennedy je bil zaslužen tudi za preoblikovanje samega predsednikovanja. Postavil je standarde glede retorike, tiskovnih konferenc, občutka za stil in prizadevanja za ameriško kulturo. Pri javnosti je vzbudil občutek ugodja glede človeka, ki so ga postavili v Belo hišo, in sicer zahvaljujoč njegovi sposobnosti ustvarjanja podobe. Javnomenjska raziskava iz leta 1983 je pokazala, da je bil najljubši bivši predsednik Američanov, hkrati pa je 65 odstotkov vprašanih verjelo, da bi bile Združene države »precej drugačne«, če ne bi bil ubit (Parmet 1990, 32-36). Njegova smrt je povzročila novo evforijo raziskovanja teorij zarot, ki so vzklicale kot gobe po dežju, njegov mit pa se je razširil, spreminjal in prečiščeval (Beck 1974, 48-49).

Skoraj pol stoletja po atentatu 1963., John F. Kennedy še vedno posega po najvišjih mestih pri raziskavah javnega mnenja v Ameriki. Svetovno priznana ameriška agencija Gallup izvaja raziskave o zadovoljnosti ameriških državljanov s svojim predsednikom, o strinjanju z njegovo politiko, o opravljanju njegove funkcije itd. V raziskavah o popularnosti ameriških predsednikov se še v današnjem času v sam vrh uvršča Kennedy (Saad 2009). Enak rezultat dajejo tudi raziskave glede strinjanja državljanov z načinom opravljanja predsedniške funkcije (Jones 2009). Izsledki podpirajo dejstvo, da Kennedy, kljub razkritju nemoralnosti zasebnega življenja in omejenih predsedniških dosežkih, ostaja fascinantna osebnost. Vsekakor pa je pomembno

prispeval k evoluciji sodobnega ameriškega predsednikovanja, saj je izkoristil tehnologijo nove dobe – televizijo – kot še nihče pred njim (Gould 2009). Njegove televizijske debate z republikanskim nasprotnikom Richardom Nixonom so precej prispevale k porastu Kennedyjeve popularnosti med volivci. Tudi čez lužo, predvsem v Nemčiji je njegova popularnost poskočila z govorom pred Brandenburškimi vrati, saj je bila med hladno vojno zahodna Nemčija, predvsem zahodni Berlin, odvisna od pomoči ZDA. Kennedyja se tako še danes spominjajo po podpori, ki jo je mestu nudil ob izgradnji Berlinskega zidu (Kulish 2008). Tudi zadnje ameriške volitve so požele veliko zanimanja v Nemčiji, kot tudi drugod po Evropi. Prvič v zgodovini ameriških volitev se je za mesto predsednika potegoval temnopolti državljani, Barack Obama. S svojo mlado družino in elegantno ženo je mnoge spomnil na Kennedyje in mediji so pograbili zgodbo o novi dobi Camelota (Bergmann 2008) in »novem temnopoltem Kennedyju« (Hitchens 2008). Taki primerjavi pa ni nasprotovala niti Obamova administracija (MacGills 2007). Še več, svojo podporo Obami je izrazila tudi Caroline Kennedy, hči Johna Kennedyja, ki je bila mnenja, da Amerika potrebuje spremembo v vodstvu države, tako kot jo je leta 1960 (Kennedy 2008). Z željo po spremembi se je strinjal tudi senator Edward »Teddy« Kennedy, ki je Obamo označil za človeka močnega značaja, z izjemnimi sposobnostmi vodenja (Associated Press 2010).

Prvotni Camelot je bil zavestna kreacija družine Kennedy in njene stranke. John F. Kennedy na predsedniškem položaju je bil kralj Arthur, Robert (Bobby) je predstavljal hrabrega sira Lancelota, Jackie Kennedy je bila ljubka Guinevere. Najmlajši brat pa ni bil nihče drug kot Teddy (Simms 2009). Medtem ko sta oba njegova brata, Jack in Bobby, v razmiku petih let umrla pod atentatorjevimi streli, pa je Teddy živel do svojega 77. leta. Njegove težnje po predsedniškem položaju so se razblinile leta 1969, ko je z avtom zapeljal z mostu v vodo in pri tem pustil svojo sopotnico Mary Jo Kopechne utoniti (Pitzke in Hujer 2009). Kljub težki preizkušnji je še vedno vztrajal v politiki in postal uspešen senator. Svojo poklicno kariero je posvetil spreminjanju ameriškega zdravstvenega sistema, zdravstvena reforma pa ostaja njegova največja zapuščina. Po neuspešnem boju z možganskim tumorjem je leta 2009 preminil, Kennedyjevo dinastijo pa je s tem doletela velika sprememba. Z njegovo smrtjo je bil namreč razglašen konec Camelota.

Njegova smrt pa je povzročila tudi slabenje nekoč močne politične dinastije. Kennedyji so imeli nekoč predsednika na oblasti ter več sedežev v senatu in predstavnem domu, danes pa nihče iz

tretje generacije Kennedyjev ne zaseda pomembnega mesta v politiki. Nekateri so poskušali (npr. Caroline Kennedy), a jim ni uspelo, drugih pa politika niti ne zanima in se raje ukvarjajo z drugimi projekti (kot je npr. posebna olimpijada, delovanje v okoljski organizaciji, delovanje v dobredelnih organizacijah itd.). S številčno četrto generacijo se bo morda pri nekaterih porodilo zanimanje za politiko, vendar bodo takrat več pomenili njihovi dosežki kot pa slavno družinsko ime (West 2010).

A konec Camelota ne pomeni tudi pozabe dosežkov in spodrseljajev predsednika Johna F. Kennedyja. Nenazadnje se je z njim poistovetil aktualni ameriški predsednik, kar zagotovo prispeva k ohranitvi njegovega duha. Kennedy še danes ostaja zanimiv za medije, ki ga s pisanjem člankov in prenašanjem njegovega življenja na filmski trak ohranjajo živega. V političnem smislu še vedno ostaja najbolj izpostavljen član Kennedyjeve dinastije, kljub temu, da so Teddyjevi politični dosežki zasenčili njegove (Pitzke in Hujer 2009). Vendar pa Teddy nikoli ni dosegel take stopnje slave, saj nikoli ni bil tako medijsko izpostavljen, prav tako pa tudi ostali, še živeči člani Kennedyjeve dinastije ne živijo v soju žarometov. Politično sfero, kljub manjšemu številu dosežkov, še vedno najbolj fascinira John F. Kennedy, zato danes bolj govorimo o Kennedyjevem duhu kot o duhu Kennedyjeve dinastije.

7 Sklep

Osebe, ki so nekoč navdihovale ljudi, ne odidejo kar tako v pozabo. Njihova zapuščina, naj bodo to besede, dejanja ali cela osebnost, se ohranja skozi leta in desetletja. Njihovo oboževanje pa lahko doseže mitične razsežnosti, kot se je to zgodilo z Johnom F. Kennedyjem.

Uspeh je bil Johnu F. Kennedyju položen že v zibelko. Dedek je bil bostonski župan, oče pa veleposlanik, zato se je od fantov, predvsem od Johnovega starejšega brata Joeja mlajšega, pričakovalo, da bodo zašli v politične vode. S službovanjem očeta v Veliki Britaniji, so se vrata Evrope, v najbolj občutljivem času pričakovanja druge svetovne vojne, odprla tudi za Johna. Obisk evropskih držav ga je zelo navdušil in sprožil njegovo aktivno zanimanje za zunanjo politiko. S smrtjo starejšega brata je prevzel nase njegovo vizijo prvega katoliškega predsednika

ZDA in jo tudi uresničil. Že od otroštva so ga pestile zdravstvene težave, ki v času predsednikovanja niso izzvenele, a jih je, tako kot številne ljubice, uspešno skrival pred javnostjo. Kot mladostni predsednik s fotogenično družino, je bil Kennedy zelo priljubljen. Bil je voditelj, ki je kljub svojemu premoženju in zvezah ostal stvaren, dostopen in z občutkom za ljudi. Znal se je obnašati, ko je bil v središču pozornosti – bil je prvi predsednik, ki je znal uporabljati TV, fotografijo in washingtonsko medijsko elito, v prid sebi, svoji družini in Beli hiši. Z Jackie sta predstavljala glamurozni prvi par, ki je v tradicionalno resno in puščobno okolje, prinesel milino, eleganco in občutek plemstva, kar je javnost v celoti sprejela. Nenazadnje pa je bil Kennedy tudi vojni heroj, ki je, kot predsednik, izzval ljudi, da so v polni meri dosegli svoj potencial. Od drugih predsednikov se je Kennedy razlikoval tudi po tem, da je bil hkrati predsednik stare politične dobe, ki je moral za zmago na volitvah, opraviti neskončno število potovanj po državi, ter predsednik nove dobe, ki je razumel pomen televizije in se zavedal pomembnosti prve tiskovne konference, oddajane po televiziji (Dallek 2003). Razlog, zakaj javnost še vedno čuti tako močno povezanost z njim, se skriva v občutku razburjenja, ki ga je s svojo pojavo povzročal in tega se ljudje še vedno dobro spomnijo. Tradicionalno je bil predsednik starejši, iz druge generacije, tako da se večina ljudi ni čutila povezane z njim, Kennedy pa je bil ravno nasprotje tega (Scheiber 1999). Njegova prezgodnja smrt je bila za njegove privrženice pravi šok, njegova popularnost pa se je po atentatu še povečala in oboževanje je doseglo mitične razsežnosti.

Mit je bil že z nastopom Kennedyjeve administracije del javne podobe, saj so se mediji s Kennedyjevim prihodom na oblast razpisali o dobi Camelota. Slednji ponuja širok kontekst za mit, ki na eni strani prikazuje boj hrabrih vitezov in kralja za pravico in resnico, na drugi, bolj zloveški strani, ki so jo kasneje ponudili Kennedyjevi revizionisti, pa upravljanje dogodkov in podob za lastne politične potrebe. Mesto v ameriški mitični zgodovini je Kennedyju zagotovila njegova tragična smrt. Glasnik ljudstva je preminil, z njim pa upanje in obljuba mladostnih možnosti, ki jih je utelešal. Vseeno pa njegova smrt ni pomenila izgube spomina nanj, saj se je njegov duh ohranil do današnjih dni. K temu so poleg žalujočih državljanov prispevali tudi ameriški predsedniki, ki so ga nasledili na položaju. Lyndon Johnson je imel kot prvi naslednik največ zaslug za ohranjanje Kennedyjeve zapuščine. Skušal je izpolniti njegove načrte, pri tem pa uresničiti tudi lastne. Zasluge za vsak uspeh je moral deliti s svojim predhodnikom, vsak spodrsrljaj pa je bil pripisan samo njemu. Po Lyndonu Johnsonu sta med demokratskimi

predsedniki k spominjanju Kennedyja najbolj pripomogla Bill Clinton in Barack Obama. Clintonovo administracijo so mediji označili za novo dobo Camelota, njegov imidž pa je mnoge spomnil na Kennedyja. Clinton je postal tudi prvi predsednik baby-boom generacije in s tem glasnik le-te. Čeprav je bila politična situacija doma in po svetu drugačna, pa so nekatere Kennedyjeve ideje ostale aktualne tudi za Clintonovo administracijo. Taka je bila npr. Kennedyjeva prošnja Američanom, naj pri reševanju državnih problemov stopijo skupaj, saj uspeh ni odvisen le od vlade pač pa od vzajemnega sodelovanja. Po republikancu Bushu je mesto ameriškega predsednika zasedel Barack Obama. Z njim je misel na Kennedyja ponovno oživela. Mediji so ga krstili za črnega Johna F. Kennedyja, podporo sta mu izrazila tudi Caroline Kennedy in Teddy Kennedy. Obamova administracija se tega primerjanja ni branila. Skupen jima ni bil le imidž, pač pa tudi teme govorov. Tako Kennedy kot Obama sta poudarjala upanje, nezadovoljstvo s statusom quo, pomen večstrankarske demokracije, potrebo po povrnitvi položaja Amerike v svetu ter moralno avtoriteto in vodstvo. Republikanski predsedniki pa so Kennedyjev duh v govorih ohranjali bolj implicitno in v manjši meri kot nasprotni politični tabor. K utrditvi mita so tem bolj prispevali z določenimi negativnimi dogodki in aferami (npr. afera Watergate Richarda Nixona), ki so Kennedyju in njegovi dobi predsednikovanja dale še pozitivnejšo avreolo.

Danes politična moč dinastije usiha, saj nihče od potomcev Kennedyjevih bratov (zaenkrat) še ni uspel v politiki. Kljub številnim pomembnim dosežkom (npr. zdravstvena reforma) najmlajšega od bratov Kennedy, Teddyja, pa John še vedno ostaja politično najbolj izpostavljen član družine. S svojim nastopom je znal očarati množice ljudi, zato še danes ostaja priljubljena politična figura, njegovo življenje pa priljubljeno gradivo mnogih knjig in filmov. Aktualni predsednik ZDA, Barack Obama, je s svojo javno podobo veliko prispeval k ponovni oživitvi Kennedyjevega duha in s tem poskrbel, da spomin nanj še nekaj časa ne bo utonil v pozabo.

8 Literatura

Andrew, Christopher M. 1996. *For The President's Eyes Only: Secret Intelligence and the American Presidency from Washington to Bush*. New York: HarperPerennial.

Associated Press. 2004. NASA scientist rips Bush on global warming. Renowned expert says data 'screened and controlled'. *MSNBC*, 27. oktober. Dostopno prek: <http://www.msnbc.msn.com/id/6341451> (6. september 2010).

--- 2010. Sen. Kennedy endorses Barack Obama. Democratic elder plans to campaign for candidate. *MSNBC*, 28. januar. Dostopno prek: <http://www.msnbc.msn.com/id/22873162/> (5. september 2010).

Ball, Moya Ann. 1994. The Phantom of the Oval Office: The John F. Kennedy Assassination's Symbolic Impact on Lyndon B. Johnson, His Key Advisers, and the Vietnam Decision-Making Process. *Presidential Studies Quarterly* 24 (1): 105-119.

Barthes, Roland. 1971. *Književnost, mitologija, semiologija*. Beograd: Nolit.

--- 1991. *Mythologies*. New York: The Noonday Press.

Beck, Kent M. 1974. The Kennedy Image: Politics, Camelot, and Vietnam. *The Wisconsin Magazine of History* 58 (1): 45-55.

Bergmann, Christina. 2008. Obama Resurrects the Spirit of JFK and a New Era of Camelot. *Deutsche Welle*, 29. avgust. Dostopno prek: <http://www.dw-world.de/dw/article/0,,3602126,00.html> (5. september 2010).

Black, Conrad. 2007. *Richard M. Nixon: A life in Full*. New York: PublicAffairs Books.

Bottici, Chiara. 2007. *A Philosophy of Political Myth*. New York: Cambridge University Press.

Bourne, Peter G. 1997. *Jimmy Carter: A Comprehensive Biography from Plains to Post-Presidency*. New York: Scribner.

Cassirer, Ernst. 1967. *The Myth of the State*. New Haven and London Yale University Press.

--- 1995. Tehnika sodobnih političnih mitov. *Časopis za kritiko znanosti* 23 (176): 11-20.

Celizic, Mike. 2010. Kennedy's death marks the end of Camelot. Senator didn't live up to the legend, but still found redemption and respect. *MSNBC*, 26. avgust. Dostopno prek: http://today.msnbc.msn.com/id/32564413/ns/politics-edward_kennedy_19322009/ (5. september 2010).

Dallek, Robert. 2003. *An unfinished life*. New York: Little, Brown and Company.

Felkins, Patricia K. in Irvin Goldman. 1993. Political Myth as Subjective Narrative: Some Interpretations and Understandings of John F. Kennedy. *Political Psychology* 14 (3): 447-467.

Foner, Eric. 2006. *Give Me Liberty! An American History. Volume 2*. New York: W. W. Norton & Company.

Goldfarb, Ronald. 1996. JFK, RFK, the Mob and Dallas. *The Cosmos Club Journal*. Dostopno prek: <http://www.cosmos-club.org/web/journals/1996/goldfarb.html> (20. junij 2010).

Goodwin, Doris Kearns. 1991. *Lyndon Johnson and the American Dream*. New York: St. Martin's Press.

Gould, Lewis L. 2009. JFK: Celebrity in the White House. *BBC*, 11. maj. Dostopno prek: http://www.bbc.co.uk/history/worldwars/coldwar/kennedy_celebrity_01.shtml (5. september 2010).

Hamilton, Nigel. 1993. *JFK: Reckless Youth*. New York: Random House.

Hitchens, Peter. 2008. The Black Kennedy: But does anyone know the real Barack Obama? *Mail Online*, 2. februar. Dostopno prek: <http://www.dailymail.co.uk/news/article-511901/The-Black-Kennedy-But-does-know-real-Barack-Obama.html> (5. september 2010).

Jfklibrary uredniki. John F. Kennedy, The 35th President of the United States. *The John F. Kennedy Presidential Library and Museum*. Dostopno prek: <http://www.jfklibrary.org/Historical+Resources/Biographies+and+Profiles/Biographies/John+F.+Kennedy+The+35th+President+of+the+United+States.htm> (20. junij 2010).

Jocić, Saša. 2003. Problem mitologizacije znanosti. *Časopis za kritiko znanosti* 31 (211): 186-198.

Johnson, Scott W. 2008. The Kennedy-Khrushchev Conference for Dummies. Remedial history for Barack Obama. *The Weekly Standard*, 28. maj. Dostopno prek: <http://www.weeklystandard.com/Content/Public/Articles/000/000/015/149gqohu.asp> (20. junij 2010).

Jones, Jeffrey M. 2009. Obama Approval Compares Favorably to Prior Presidents. Only three presidents since Eisenhower have had higher May ratings. *Gallup.com*, 29. maj. Dostopno prek: <http://www.gallup.com/poll/118928/Obama-Approval-Compares-Favorably-Prior-Presidents.aspx> (5. september 2010).

Jones, Thomas A., Debra J. Conway in Sherry Gutierrez Fiester. 1995. *JFK Lancer*. Dostopno prek: <http://www.jfklancer.com/> (20. junij 2010).

Kelly, Martin. 2010. John F. Kennedy - 35th President of the United States, *About.com Guide*. Dostopno prek: <http://americanhistory.about.com/od/johnfkennedy/p/pkennedy.htm> (5. september 2010).

Kennedy, Caroline. 2008. A President Like My Father. *The New York Times*, 27. januar. Dostopno prek: http://www.nytimes.com/2008/01/27/opinion/27kennedy.html?_r=2&oref=slogin (5. september 2010).

Kulish, Nicholas. 2008. Barack Obama's popularity soars - in Germany. *The New York Times*, 6. januar. Dostopno prek: <http://www.nytimes.com/2008/01/06/world/europe/06iht-berlin.4.9043329.html> (5. september 2010).

Lewis, Paul H. 2006. *Authoritarian regimes in Latin America: Dictators, Despots, and Tyrants*. Maryland: Rowman & Littlefield, Inc.

Lichtenstein, Nelson N. 2004. Kennedy, John F(itzgerald), (1917–1963), 35th president of the United States. V *Presidential Profiles. The Kennedy Years*, ur. Joseph M. Siracusa, 237-244. New York: Facts On File, Inc.

Lyndon Baines Johnson Library and Museum, Terra Incognita productions, The University of Texas at Austin. 2008a. William Jefferson Clinton. *The Presidential Timeline*. Dostopno prek: <http://www.presidentialtimeline.org/html/timeline.php?id=42> (13. avgust 2010).

--- 2008b. Gerald Ford. *The Presidential Timeline*. Dostopno prek: <http://www.presidentialtimeline.org/html/timeline.php?id=38> (13. avgust 2010).

--- 2008c. Ronald Reagan. *The Presidential Timeline*. Dostopno prek: <http://www.presidentialtimeline.org/html/timeline.php?id=40> (13. avgust 2010).

--- 2008č. George H. W. Bush. *The Presidential Timeline*. Dostopno prek: <http://www.presidentialtimeline.org/html/timeline.php?id=41> (13. avgust 2010).

MacGills, Alec. 2007. Obama Sells Himself as the New JFK. 44 – *Politics and Policy In Obama's Washington* (blog), *The Washington Post*, 3. oktober. Dostopno prek: http://blog.washingtonpost.com/44/2007/10/03/post_109.html (5. september 2010).

Malinowski, Bronislav. 1999. Vloga mita v življenju. *Časopis za kritiko znanosti* 27 (194): 33-43.

Matić, Milan. 1984. *Mit i politika*. Beograd: Radnička štampa.

McDonald, Lee C. 1969. Myth, Politics and Political Science. *The Western Political Quarterly* 22 (1): 141-150.

Medicare. Dostopno prek: <http://www.medicare.gov/Default.aspx> (5. september 2010).

Morrow, Lance. 1983. J.F.K. After 20 years, the question: How good a President? *Time*, 14. november. Dostopno prek: <http://www.time.com/time/magazine/article/0,9171,952258,00.html> (5. september 2010).

Moyar, Mark. 2006. *Triumph Forsaken. The Vietnam War, 1954 – 1965*. New York: Cambridge University Press.

Nešović, Branimir in Janko Prunk. 1994. *20. stoletje. Zgodovina za 8. razred osnovne šole*. Ljubljana: DZS.

Parnet, S Herbert. 1990. The Kennedy Myth and American Politics. *The History Teacher* 24 (1): 31-39.

Pickett, Alex. 2008. A timeline of George W. Bush presidency. *Creative Loafing Tampa*, 29. oktober. Dostopno prek: http://tampa.creative loafing.com/gyrobase/a_timeline_of_the_george_w_bush_presidency/Content?oid=547210 (6. september 2010).

Pitzke, Mark in Marc Hujer. 2009. The End of a Dynasty. With the Death of Ted Kennedy, Camelot Has Collapsed. *Spiegel Online*, 27. avgust. Dostopno prek: <http://www.spiegel.de/international/world/0,1518,645299,00.html> (5. september 2010).

Rosenberg, Bruce A. 1976. Kennedy in Camelot: The Arthurian Legend in America. *Western Folklore* 35 (1): 52-59.

Saad, Lydia. 2009. Best President? Lincoln on Par With Reagan, Kennedy. However, Lincoln has unique bipartisan appeal. *Gallup.com*, 11. februar. Dostopno prek: <http://www.gallup.com/poll/114292/Best-President-Lincoln-Par-Reagan-Kennedy.aspx> (5. september 2010).

Scheiber, Dave. 1999. Camelot's spirit endures. *St. Petersburg Times Online*, 11. november. Dostopno prek: http://www.sptimes.com/News/111199/JFK/Camelot_s_spirit_endu.shtml (5. september 2010).

Schuyler, Michael W. 1987. Ghosts in the White House: LBJ, RFK and the Assassination of JFK. *Presidential Studies Quarterly* 17 (3): 503-518.

Shapiro, Walter. 1992. Baby-boomer Bill Clinton: A Generation Takes Power. *Time*, 16. november. Dostopno prek: <http://www.time.com/time/magazine/article/0,9171,976996-1,00.html> (5. september 2010).

Simkin, John. 1997. John Fitzgerald Kennedy. *Spartacus Educational*. Dostopno prek: <http://www.spartacus.schoolnet.co.uk/USAkennedyJ.htm> (15. junij 2010).

Simms, James. 2009. Ted Kennedy Was the Man of La Mancha. *The Huffington Post*, 29. avgust. Dostopno prek: http://www.huffingtonpost.com/james-sims/ted-kennedy-was-the-emman_b_271916.html (5. september 2010).

Solomon, Norman. 1997. Clinton and JFK – Media R. I. P. *North Coast Xpress*, avgust – september. Dostopno prek: <http://www.sonic.net/~doret/Issues/97-08%20AUG/clintonjfk.html> (5. september 2010).

Sorensen, Theodore. 2007. Barack Obama: the new JFK. *Guardian*, 25. julij. Dostopno prek: <http://www.guardian.co.uk/commentisfree/2007/jul/25/obamathenextjfk> (20. avgust 2010).

SparkNotes uredniki. 2005. SparkNote on John F. Kennedy. *SparkNotes LLC*. Dostopno prek: <http://www.sparknotes.com/biography/jfk/> (20. junij 2010).

The White House. 2009a. President John F. Kennedy. Dostopno prek: <http://www.whitehouse.gov/about/presidents/johnfkennedy> (13. avgust 2010).

--- 2009b. The Administration, President Barack Obama. Dostopno prek: <http://www.whitehouse.gov/administration/president-obama> (13. avgust 2010).

--- 2009c. Presidents, Gerald Ford. Dostopno prek: <http://www.whitehouse.gov/about/presidents/geraldford> (13. avgust 2010).

--- 2009č. President Harry S. Truman. Dostopno prek: <http://www.whitehouse.gov/about/presidents/harrystruman/> (13. avgust 2010).

US Constitution. Dostopno prek: <http://www.usconstitution.net/const.html#A1Sec2> (13. avgust 2010).

Velikonja, Mitja. 1996. *Masade duha*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.

--- 2003. *Mitografije sedanjosti, študije primerov sodobnih političnih mitologij*. Ljubljana: Študentska založba.

Wallace, Kelly. 2001. \$1.35 trillion tax cut becomes law. *CNN*, 7. junij. Dostopno prek: <http://archives.cnn.com/2001/ALLPOLITICS/06/07/bush.taxes/> (6. september 2010).

West, Darrell. 2010. The end of the Kennedy dynasty? *Politics, Political News – POLITICO.COM*, 16. februar. Dostopno prek: <http://www.politico.com/news/stories/0210/32982.html> (5. september 2010).